

TOP články

- ▲ Cesta hrdinov SNP – strana 3
- ▲ Tradícia betlehemov – strana 6
- ▲ Aktivita ZŠ s MŠ – strany 9-11
- ▲ POMOC SENIOROM – strany 12-13
- ▲ František Mikš – strany 15-17
- ▲ KOMPOSTOVANIE – strany 19-20
- ▲ TJ Slovan Halič – strana 23

Sme na prahu najkrajších sviatkov. Vianoce klopú na dvere, zo všetkých strán zaznievajú priania pokoja, lásky, rodinnej pohody, znejú koledy, priam idylická atmosféra. Takmer. Pretože opäť tóny kolied znejú trochu molovo, často priam falošne. Kriví ich pretrvávajúca pandémia, ťažoba opatrení, choroby i naštrbených medziľudských vzťahov. Chcem preto všetkým zaželať návrat do pokojných dní, pevné zdravie a naozaj šťastné a požehnané vianočné sviatky s úspešným vkročením do nastávajúceho nového roka.

Stále sme na sklonku toho aktuálneho a rád by som zbilancoval, aký bol pre našu obec. Všetky aspekty života poznačila pandémia, dotkla sa ekonomiky, dotkla sa podujatí a žiaľ i u nás v Haliči viacerým rodinám vzala blízku osobu. Napriek negatívam, som predsa rád, že sa veľa vecí úspešne podarilo vyriešiť či dotiahnuť, alebo aspoň pripraviť.

Za pomoc počas roka sa chcem aj touto cestou poďakovať kolegyniam a kolegom z obecného úradu a za pozitívnu podporu a tvorivú atmosféru aj poslancom obecného zastupiteľstva či členom komisií. Vďaka tejto spolupráci sa poda-

„Najlepším zo všetkých darov vianočného stromu je prítomnosť šťastnej rodiny a pokoj, zabalený v našich srdciach.“

William E. Vaughan, americký publicista a autor



rilo opäť veľa dobrého a aspoň čiastočne sa naplnili ďalšie body z volebného programu.

Takpovediac predvianočným darčekom boli oznámenia o schválení financovania na výstavbu 14 nájomných bytov a prislúchajúcej technickej vybavenosti. Celkové náklady stavby sú vo výške 1.104.000,- EUR. Štátny fond rozvoja bývania nám poskytne úver 638.840,- EUR s 0%-ným úrokom a Ministerstvo dopravy a výstavby SR poskytne nevratnú dotáciu vo výške 335.550,- EUR. Je ešte potrebné nájsť zdroje na dofinancovanie najmä infraštruktúry a rizikom je aj vysoká inflácia, ktorá sa ešte stále nezastavila. Je nádej, že zo strany štátu bude vzniknutá situácia aspoň čiastočne kompenzovaná. Podstatné však je, že sa na Hornom poli skutočne začne stavať a rok 2022 by mohol byť tiež rokom, kedy bude možné dať do predaja aj prvé stavebné pozemky pre rodinné domy a započat proces výstavby infraštruktúry na časti získaných pozemkov.

Ako som informoval v predošlom čísle, aj priestory našej materskej školy prešli celkovou rekonštrukciou. Nezaobišla sa bez komplikácií, nakoľko napríklad stav elektroinštalácie rozvodov vody a kanalizácie sa ukázal v horšom stave, než sme predpokladali. Rovnako dodatočné náklady nad rámec získanej dotácie si vyžiadala celková obnova interiérových

omietok. Okrem nových tried a nábytku tak škôlkari získali aj krásne hygienické zariadenia a kapacita škôlky je teraz dostatočná aj po zavedení povinnej predškolskej dochádzky.

Vnadchádzajúcom roku nám ostáva zrealizovať záväzok vybudovania odvodnenia Ul. staničnej na ochranu domácností pri prívalových dažďoch, realizácia oporného múru na Ul. osloboditeľov a verím, že sa podarí úspešne previesť prestavbu knižnice, či získať zdroje a zrealizovať opravu chodníka na Ul. mieru. Potrebné je dokončiť aj exteriér obecného úradu. Podanú žiadosť máme aj na rekonštrukciu toaliet na obecnom úrade a inštaláciu divadelnej, svetelnej, zvukovej a projekčnej technológie do veľkej sály kultúrneho domu. Rozpracovaných je viacero ďalších projektov, je však otázne, koľko financií a na ktoré z nich bude možné získať z externých zdrojov. Postupne o nich budem v prípade začiatku realizácie informovať. Práce menšieho rozsahu a náročnosti chceme i naďalej realizovať využitím zamestnancov financovaných cez národné projekty úradu práce, aby aj takto o rok sme mohli opäť konštatovať, že hoci sa možno nepodarilo naplniť všetky ciele a predsavzatia, predsa sa nám spoločne darí to, aby Halič bola stále krajším a lepším miestom pre život.

Mgr. Alexander Udvardy

Drahí čitatelia.

Keď si zoberiete do ruky tieto noviny a začnete si ich čítať, na vrchu objavíte nadpis HALIČSKÉ ZVESTI. Sú to zvesti, týkajúce sa hlavne tejto obce, ale nájdeme v nich aj správičky z okolia.

Dnes však nám zneje, a oznamuje sa nám veľká vec, ktorá sa netýka len ľudí v tejto obci a najbližšieho okolia, ale celého sveta. Všetkých bratov a sestier, ktorí tu na tejto zemi žili, žijú a aj budú žiť. Veď **narodil sa nám Spasiteľ, ktorý je Kristus Pán.** Toto narodenie Mesiáša sa hlása už veľa rokov. Od Jeho narodenia sa ráta náš letopočet. Udalosť narodenia Božieho Syna sa pripomína každý rok koncom decembra počas dní, ktoré sa nazývajú VIANOCE. Všetci ľudia sa na túto veľkolepú udalosť pripravujú, aj napriek pandémie, ktorá zasiahla tiež celý svet, a nechce - nechce skončiť - možno aj preto, lebo sa nedokážeme zmeniť k lepšiemu, nedokážeme prestať hrešiť a zle konať. Nedokážeme viac dôverovať Pánovi Neba i Zeme... Vieme aj to, a to nám dáva radosť, že už sa vynášli prostriedky, ktorými sa dá obmedziť šírenie nákazy, dokonca sa objavili aj lieky, ktoré pomôžu vyliečiť chorého človeka. Aj napriek tejto šíriacej sa chorobe, predsa len prídu tie túžobne očakávané sviatky.

Kristus sa narodil! - nesie sa svetom. Ale táto zvesť je krehká. Všetličním býva napádaná, narušovaná a blokována. Možno aj tou spomenutou pandemiou. Možno aj obmedzenou účasťou - či ne-

účasťou v chrámoch Božích, ktorú sme si my nevymysleli. Ale aj napriek tomu je jasné, že so Spasiteľom prišlo na svet - Svetlo, Pravda, Život. Pán Ježiš prišiel na tento svet, aby v srdciach ľudí, i v našich srdciach rozpútal oheň lásky. Ozajstná láska je najúčinnnejšia vtedy, keď všetko dáva. Pán Ježiš dal všetko, čo mal, - svoj život - obetoval z lásky k nám hriešnym ľuďom. Pod Jeho krížom muselo zaznieť : Naozaj, Syn Boží bol tento!

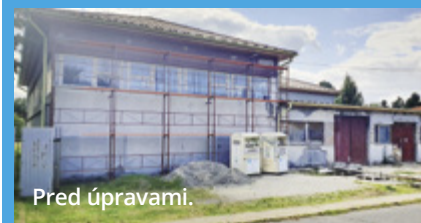
Vianoce upravujú náš pohľad na Dieťa - Ježiša Krista. Po pastieroch, neskôr mudrcoch od východu a iných, prichádzame aj my, aby sme sa poklonili tomuto betlehemskému Dieťaťku. Toto poslal, a do matriky dejín a srdiec zapísal samotný Pán Boh - **Ježiš Kristus je Božím Synom.** Ide o Dieťa, ktoré je dané nám deťom tohto sveta, aby sme sa po stretnutí s Kristom, aj my stali dieťkami Božími. On k nám prišiel v ľudskom tele, aby sme Ho poznali, Jemu rozumeli, prosili Ho o odpustenie, a Ho aj nasledovali. Vie nás povzbudiť, viesť, vyliečiť..., ale musíme v Neho uveriť. A na to sú najvhodnejšie Vianoce.

Ak sa Ježiš nenarodil len v Betleheme, ale ak sa narodil aj v nás, obstaráme s Ním teraz a prebývať budeme s Ním aj potom vo večnosti.

Preto som rád, že táto zvesť sa môže šíriť aj prostredníctvom týchto Haličských zvestí.

Prajem Vám, nech aj tieto sviatky narodenia Božieho Syna Vám, aj vašim blízkym prinesú radosť na duši, aby boli pokojné a požehnané, lebo **Narodil sa vám dnes v meste Dávidovom Spasiteľ, ktorý je Kristus Pán.**

*Mgr. Dušan Chovanec
námestný farár CZ ECAV Mašková*



Pred úpravami.

Telocvična v novom šate

Len krátko pred Vianocami boli ukončené práce na fasáde telocvične našej základnej školy. Budova, ktorá bola toľké roky zanedbaná sa dočkala znovuzrodenia. Po výmene kúrenia, paluboviek a rekonštrukcii sociálnych zariadení, prišla na rad aj potrebná výmena okien a dverí, ako aj zateplenie fasády. Na výmenu okien a dverí a s tým súvisiacich opráv výplní stavebných otvorov sme získali dotáciu na odstránenie havarijného stavu prostredníctvom Okresného úradu Banská Bystrica (štátny rozpočet, Ministerstvo školstva) vo výške 76.532€. Rekonštrukcia bola dofinancovaná z vlastných zdrojov obce, pričom celkovo sa preinvestovalo 118.094,45€. Na úplné dokončenie rekonštrukcie je ešte potrebné zrealizovať opravu interiérových omietok v telocvičniach a na chodbe. Aj na tieto práce sa uchádzame o finančný príspevok, tentokrát z Banskobystrického samosprávneho kraja z výzvy na podporu športu.



► Mikuláš to mal tento rok opäť náročnejšie, ak chcel potešiť haličské deti. Sladké dobroty im predsa len odovzdal a nezabudol ani na deti, ktoré si po darček kvôli karanténe, či chorobe nemohli po darček prísť a odniesol im ho domov. Tento rok zavítal aj na Telku. O jeho príchode Telčanov oboznámil miestny rozhlas, ktorého prvé vysielanie prenášané aj do tejto našej miestnej časti, pozývalo práve na stretnutie s Mikulášom. Dôležité oznamy sa tak odteraz dozvedia aj občania na Telke.

Železničný areál sa rozrastie o ďalšiu atrakciu aj vďaka štedrosti darcov

Areál železnice ponúka veľký potenciál. Na jeho zveladenie bude možné získať nenávratný finančný príspevok z fondu obnovy po koronakríze, či aj z financií určených pre územie Udržateľného mestského rozvoja (UMR) funkčnej oblasti mesta Lučenec. Rokovania so Železnicami SR o priamom prevode budovy stanice do majetku obce boli nakoniec úspešné, a tak môžeme v rozvoji tohto územia postupne pokračovať. Pomocou vlastných pracovníkov realizujeme menšie práce, nedávno napríklad pracovníci obce opravili schody k budove stanice a pripravujeme aj vylepšenie prístupu k domčeku od Staničnej ulice či už na bicykli, alebo na pešo hoc aj s kočíkom.

Tešíť sa môžete aj na veľmi atraktívny, realistický a najmä funkčný model našej železnice ako vyzerala v 30. rokoch 20. storočia. Keď v roku 1930 navštívil Halič tatíček Masaryk, prechádzal aj popri železničnej stanici. A vďaka realistickému modelu železničnej stanice s kompletným kolažiskom a viacerými funkčnými vlakovými súpravami uvidíte železničný areál presne tak ako ho videl on. Náklady na realizáciu modelu nebudú malé, preto nám veľmi pomôže úspešná zbierka, ktorá bola zrealizovaná na portáli Startlab. Počas 40 dní zbierky štedrý darcovia nielen z Haliče, ale vlastne z celého Slovenska podporili projekt sumou 4744€. Ďalšie financie sa nám, verím, podarí získať od BBSK. Modelári už na výrobe modelu pracujú, hotový by mal byť v júni 2022.

Mnohí ste už vyskúšali asfalt novej cyklotrasy, ktorou sa nielen cyklisti bezpečne dostanú od strážneho domčeka až do Lučenca. V budúcom roku bude vypracovaná projektová dokumentácia pre získanie stavebného povolenia na stav-



- ▶ Na bicykli, kolobežke, či korčuľoch, ale i na pešo či s paličkami. Cyklochodník je zo strany nadšencov pohybu hojne využívaný už dnes, hoci kolaudácia ho ešte len čaká. Investorm stavby na pozemkoch vo vlastníctve obce Halič je Mesto Lučenec, stavebné práce sú financované najmä zo štrukturálnych fondov EÚ a dofinancované zo zdrojov mesta. Snáď sa nám v blízkej budúcnosti podarí získať zdroje na jeho pokračovanie do zámockého parku, či do centra obce a smerom na Tomášovce.

bu pokračovania cyklochodníka aj do centra obce, či zámockého parku, ako aj po hranicu obce v smere na Tomášovce. Význam nášho železničného areálu tak najmä v letných mesiacoch ešte vzrastie

ako jeden z atraktívnych cieľov cykloturistov či na trávenie aktívneho víkendu pre Lučenčanov.

Mgr. Alexander Udvardy



- ▶ Nezabudnutí susedia - taký bol názov spomienkovej akcie, ktorá sa konala v 65 obciach a mestách po celom Slovensku pri príležitosti dňa obetí holokaustu a rasového násillia. 9. septembra sa k tejto aktivite pripojila aj naša obec. Najmä z iniciatívy manželov Efraima a Eriky Lieser sme si na tých našich susedov, ktorí neprežili hrôzy holokaustu spomenuli pásmom v miestnom rozhlase a položením kamienkov na hroby zosnulých spoluobčanov na židovskom cintoríne.

Cesta hrdinov SNP

Najdôležitejšou turistickou magistrálou na Slovensku je tzv. Cesta hrdinov SNP.

Ťahá sa od Duklianskeho priesmyku po zrúcaniny hradu Devín. Vznikla v 50. rokoch minulého storočia, má dĺžku 770 km. Túto pre väčšinu z nás nezdolateľnú turistickú výzvu zvládne len skúsený chodec so skvelou kondíciou, človek so sebadisciplínou. Haličan, učiteľ telesnej výchovy, zanietený turista, poslanec obecného zastupiteľstva v Haliči, PaedDr. Milan Paľaga je jedným z nich.

● **Miňo, kedy a kde skrsla myšlienka, čeliť tejto najdlhšej slovenskej turistickej magistrále?**

O ceste hrdinov SNP som počul už predtým. Vedel som že taká trasa existuje a tam to aj končilo. Vôbec ma to nelákalo. Zúčastnil som sa výstupov na Slovensku aj v zahraničí a to ma uspokojovalo. Všetko sa zmenilo keď som bol v lete na Donovaloch, kadiaľ táto trasa vedie a stretával sa priamo s „snpčkármi“ a začal ich obdivovať. Boli vyčerpaní a unavení, ale vyžarovali akýsi pokoj a šťastie a to ma lákalo. Moja túžba prejsť ju každým stretnutím rástla. Neprešlo veľa času a po pár týždňoch bolo rozhodnuté.

● **Kedy presne si ju absolvoval a koľko dní si si spestril krásami slovenskej prírody na spomínanej trase?**

Výber vhodného termínu je pre diaľkové trasy rozhodujúci. Najstabilnejšie počasie na turistiku je práve na jeseň a akoby symbolicky prebiehali oslavy SNP a ja som nedokázal tejto výzve povedať nie. Vyrázil som 31. augusta a vrátil sa 28. septembra. Ak teda nepočítam prvý deň cesty kedy som celý deň presedel v dopravných prostriedkoch a deň voľna tak som ju prešiel za 28 dní.



● **Zdolával si jednotlivé úseky sám, alebo si mal spoločnosť? Kde si vlastne prenocovával?**

Takmer všetci mi radili aby som išiel s niekým. Pre mňa však bola väčšie výzva zvládnuť túto trasu sám. Mal som v tom jasno. Samozrejme všetko má svoje pre aj proti. U mňa vyhrala predstava vlastného tempa, navštívenia miest, ktoré ma lákali a úplná sloboda vo všetkom. Samozrejme, že som na trase stretol aj iných ľudí s ktorými som šiel, ale bolo len na mne koľko času a komu venujem, nemusel som sa nikomu prispôbovať. Nie že by som s tým mal problém, ale tak som si to predstavoval a bolo to skvelé. Prenocoval som doslova všade. Od stanu cez lavičky, stoly, útulne, až po chaty a raz v Trenčíne u kamaráta.

● **Ako si riešil proviant, hygienu a čisté oblečenie? Pomohli rodičia?**

Nákup som si robil vždy na tri - štyri dni dopredu podľa obchodov na trase. Počas prechodov cez rozsiahlejšie pohoria aj na dlhšie. Samozrejme keď bol cestou obchod a nebol sviatok, alebo

nedeľa, doprial som si čerstvé pečivo a nejakú sladkosť, výnimočne ovocie, zeleninu. Všetko čo má nízku váhu a vysoké nutričné hodnoty, je u „snpčkára“ vyhľadávaná potravina. Prvé dni som mal klasické zásoby z domu – slanina, klobása, syr. Postupne som tieto potraviny dopĺňal a menil. S čistým oblečením to bolo veselé. Mal som tri tričká, troje ponožky, troje boxerky. Keďže na diaľkových trasách sa dažďu nevyhnete a niektoré dni boli výdatné na dážď mal som takmer všetky veci mokré bol problém s ich sušením. Riešil som to sušením „za jazdy“ pokiaľ sa dalo, pokiaľ nie bol som nútený urobiť si prestávku, prípadne nájsť vhodný nocľah, kde by sa to dalo usušiť. Rodičia ma navštívili len raz na útulni pod Kečkou, kde som si vychutnal pre turistu nevídaný gastronomický zážitok. Hygienu som vďaka otužovaniu riešil všade kde bola voda – rybníky, potoky, horské bystriny.

● **Na takejto dlhej trase číha aj mnoho nebezpečenstva. Úrazy, premnožená divá zver, pocity...ako to bolo s tebou?**

Ja to vnímam tak, že nebezpečenstvo na vás číha všade, nemusíte ísť do lesa, aby sa niečo stalo. Na druhej strane treba mať rešpekt a dobre sa pripraviť, minimalizovať riziko. Divej zveri sa v našich horách dá vyhnúť len zriedkavo. Stretol som množstvo vysokej zveri – jelene, srny, diviaky, kamzíky, líšky, videl som krásneho výra skalného, nutriu, ktorá prišla ku mne na dotyk. Medveďa som paradoxne stretol až po návrate domov pod Ďumbierom. Pri žiadnom strete som sa však necítil ohrozený, práve naopak zviera človeka vníma ako predátora, nie ako korisť, väčšinou hneď utečie. Po pár dňoch

Zhovárala sa: Renata Padúchová

RP

Stridžie dni

Pred adventom sa dni krátia a tma preberá svoju nadvládu, čo v našich predkoch vyvolávalo pocity úzkosti a predstavy o pôsobení záhadných a nepriaznivých síl. Tieto temné bytosti mohli ublížiť nielen ľuďom, ale aj zvieratám a hospodárstvu. Preto počas tohoto obdobia vznikli rôzne rituály a zariadenia s použitím cesnaku, kríža a svätej vody. Nastali tzv. stridžie dni.

● **25. november, Katarína:** v tento deň sa konali posledné tanečné zábavy, lebo v čase adventu sa nemohli konať ani svadby. Po Kataríne sa začínalo po domoch priasť, pričom sa rozprávali hrôzostrašné historky.

● **30. november, Ondrej:** Na Ondreja vydajachtivé dievčatá liali cez kľúč rozravené olovo do studenej vody, podľa toho, v akom tvare olovo stuhlo hádali, aké povolanie bude mať ich vyvolený. Odriekali pritom slová: „Ondreju, Ondreju, na teba olovo leju, aby si mi dal znať, koho budem muža mať.“

● **4. december, Barbora:** Svätá Barbora, ťahá sane do dvora. Znamenalo to, že v tento deň bolo už veľa snehu. Praktizovali sa zvyky spojené s ľúbostnou mágiou. Začínalo sa tzv. púčikovanie konárov - odrezala sa vetvička z čerešne. Ak do Vianoc rozkvitla, dievčina sa do roka vydá.

● **6. december, Mikuláš:** tento sviatok poznáme všetci: deti si večer vyumývajú čižmičky, vyložia na okno a ráno ich nájdu plné sladkostí a rôznych milých drobností. Dievky, ktoré nestihli čarovať na Ondreja, mali ešte možnosť na Mikuláša: „Mikulášku, môj milý, daj mi

muža v tej chvíli. Aký bude, taký bude, len nech navždy môj bude.“

● **13. december - Lucia:** Muž, ktorý začal na Luciu s výrobou dreveného stolčeka bez použitia klinec, kladiva a na polnočnej svätej omši na ňom sedel, uvidel pri oltári všetky dedinské strigy. Dievčatá sa zase venovali ľúbostnej mágii. Na 13 papierikov popísali mená 11 chlapcov, jeden nechali prázdny / stará dievka/ a jeden napísali smrť. Každý deň jeden lístoček spálili. Na štedrý deň sa dozvedeli meno vyvoleného.

● **21. december - Tomáš:** je to posledný stridží deň - deň zimného slnovratu. Na Tomáša sa tiež koledovalo, najdôležitejšie však bolo, aby bola v tom čase už vybielená izba, aby rodinu choroby obchádzali.

Poverové úkony našich predkov boli určite zaujímavým spštením predvianočných dní.

Spracovala: R. Padúchová

Tradícia betlehemov

Tradíciu betlehemov zaviedol svätý František z Assisi, zakladateľ rehole františkánov. Na Vianoce v roku 1223 pripravil v jaskyni v talianskom meste Grecciu jasle, do ktorých uložil dieťa. Vedľa stála Mária a Jozef, priviedli aj osla a vola. František chcel upozorniť bratov aj miestnych ľudí na chudobu, v ktorej sa Boh rozhodol prísť na svet. V ďalších rokoch si obyvatelia Greccia sami pripravovali živé aj umelé betlehemy a podľa Františkoveho príkladu si rozdávali darčeky aby napodobnili lásku Boha. Tento zvyk sa neskôr rozšíril do všetkých krajín. Na území dnešného Slovenska sa jasličky začali stavať od 13. storočia. Najväčší betlehem je u nás v Rajeckej Lesnej. Je naozaj fantastický a dokonale prepracovaný! Dĺžka betlehemu je 8,5 m, šírka 2,5 m a výška 3 m. Spolu je tu nainštalovaných zhruba 300 postáv a z tohto množstva sa približne polovica pohybuje. Majster Jozef Pekara zasvätil tomuto dielku niekoľko rokov života. Ale výsledok je veľkolepý.

RP

R E C E P T Y

Tradičné šuhajdy

1 ceru vymiešať s 30 dkg čokoládou na varenie a naliať naspodok papierových košíčkov /cca 50 ks/. Nechať stuhnúť. Zaliať plnkou a vrch znova čokoládou. Zdobíme polkou orecha alebo lentilkou.

PLNKA: 25 dkg práškového cukru, 15 dkg orechov, 15 dkg masla, 1/2 dcl mlieka, 1 celé vajce, trošku rumu

- všetko zmiešať, za stáleho miešania uvariť dohusta, nechať vychladnúť.

Maďarské lángoš

30 dkg varených zemiakov nastrúhame, pridáme 60 dkg polohrubej múky, 4 dkg droždia, 4 dcl vlažného mlieka, trošku cukru a soli. Zamiesime a necháme podkysnúť. Vyvalkáme a vykrajujeme veľké krúžky. Necháme ešte podkysnúť. Pred vypečením ešte porozťahujeme na väčšie kolesá.



Haličské reminiscencie

Novembrové reflexie

Pochmúrne novembrové dni a súčasné lockdownové sú tými, ktoré spúšťajú pomyslený film v našej pamäti a vyvolávajú aj dávno zabudnuté spomienky. Niekedy stačí nepatrný impulz, aby sa z podvedomia vynorila spomienka dávno zabudnutá, ktorá mala pre ďalší život rozhodujúci význam, napríklad rok 1938.

V triede so 4-mi oddeleniami, kde učila pani učiteľka M. Sigetiová som s výborným prospechom ukončila druhú triedu. Za odmenu som mala ísť na prázdniny do Bratislavy ku krstným rodičom. Bol to môj druhý pobyt v Bratislave po roku 1932, kedy som bola hospitalizovaná v Detskej nemocnici na Lazaretskej ulici.

Krstní rodičia a moje dve sesternice bývali na vtedajšej Raneysovej ulici, dnes Bezručovej, v štvorposchodovom dome pre vyšších úradníkov (mimochodom v tom istom dome v tom čase bývala aj Hana Ponická s rodičmi). Z horných poschodí bol priamy pohľad na „Modrý kostolík“. V tom roku sa naproti stavala budova Nemocenskej poisťovne, ktorá bola neskôr nemocnicou a dnes sa búra.

Boli to krásne prázdniny, kedy som spoznávala Bratislavu – Dunaj, prvý slovenský mrakodrap Manderlák, petržalský park a hrad Devín. S týmito dojmami a krásnymi poznatkami som sa vrátila domov a tešila som sa na nový školský rok.

Školský rok 1938 -1939 sa začal tak ako inokedy 1. septembra a ja som nastúpila ako tretiačka do triedy pani



► Colnica na ceste do Starej Haliče, máj 1939.

učiteľky Sigetiovej, kde sa vyučovalo v oddeleniach, t.j. 1. až 4. ročník spolu. V škole dni plynuli svojim tempom, doma som ale spozorovala, že moji rodičia častejšie hovorili po maďarsky, aby som im nerozumela, o čom rozprávajú. Na uliciach sa tvorili skupinky prudko gestikulujúcich besedníkov. Táto atmosféra sa preniesla aj na nás školákov a s detskou zvedavosťou sme čakali čo bude. Nekonal sa už ani oslavy vzniku Československej republiky s večerným lampiónovým sprievodom.

Čoskoro sme sa dozvedeli, že naši žandári (v tom čase vedľa nás v tzv. Praženkove dome mali žandársku stanicu, kde bol veliteľom p. Kahovec) sa balia a chystajú sa na odchod. Potom sa žan-

dárska stanica vyprázdnila a hneď na to sa u néniky Machovej objavil uniformovaný muž, ktorý mal na hlavu helmú ozdobenú kohútím perím. Dozvedeli sme sa, že je to maďarský žandár, ktorý pripravuje príchod Maďarov.

Po tomto tajuplnom októbri asi v polovici novembra po mnohých úpravách a vyjednávaniach (kedy podľa pôvodného plánu do Maďarska mala pripadnúť Mašková, sa nakoniec pravdepodobne aj na zaangažovanosť grófa Forgácha, majiteľa Haličského zámku a pozemkov), demarkačná línia obsiahla aj Halič.

10. novembra 1938 bol obsadený Lučenec a zároveň aj Halič a v škole sa začalo vyučovanie po maďarsky. Ja som ostala v triede pani učiteľky Sigetiovej, ktorá keďže mala maďarské školy, teraz vyučovala po maďarsky. Maďarský jazyk som si osvojila už do Vianoc a ďalej som sa zdokonaľovala čítaním detských časopisov, ktoré mi poskytoval brat môjho starého otca - bývalý riaditeľ školy v Polomke (na dôchodku býval v Haliči).

Dnes prehodnotím, čo som získala počas mojej návštevy maďarských škôl.

Po štvrtom ročníku ľudovej školy som nastúpila na Meštiansku školu v Lučenci. Škola nebola koedukačná, bola to dievčenská meštianska škola, kde sa kládol veľký dôraz na osvojenie si zručností potrebných na vedenie domácnosti, bola prípravou pre administratívne zručnosti (vyučoval sa aj strojopis a rýchlopis) a ako povinný cudzí jazyk nemčina.

V roku 1944 sa školský rok vzhľadom na vývin politických a vojnových udalostí ukončil už 5. apríla a ja som bola absolventkou meštianskej školy a z vlastnej iniciatívy som požiadala o možnosť nastúpiť na notársky úrad ako praktikantka. (V tom čase bol notárom Ladislav Hún – Hun László, administratívnu pracovníčkou bola slečna Mancika Šišovská, vydatá Ružinská a obecným zriadencom Hoffman báči, ktorý ešte bubnovaním dával na vedomie dôležité úradné oznamy). Nastalo obdobie, kedy frontové udalosti už v plnej miere ovplyvňovali aj naše všedné dni – na úrade sa hlásili branci, robili sa zoznamy a nakoniec sa pripravovala aj evakuácia notárskeho úradu (bol to asi posledný notársky úrad v Haliči).

Jeseň v r. 1938 už bola v znamení blížiaceho sa frontu, kedy sa v septembri a októbri v Haliči ubytovali zbytky akejsi nemeckej na fronte zdecimovanej jednotky. Tu sa zotavovali až do konca roku, kedy už frontoví vojaci obsadili Halič.

Záverom o tom, čo som získala na maďarskej škole. V prvom rade som si osvojila maďarský jazyk na takej úrovni, že v neskorších rokoch som sa stala tlmočnicou aj na odborných konferenciách. Správna koncepcia meštianskej školy bola pre mňa prípravou na samostatné rozhodovanie sa pre ďalšie smerovanie môjho života resp. odborného rastu. Bola to veľká výhoda, pretože po fronte sa všetko zmenilo.

PhDr. Anna Borešová

V Haliči bolo vyhlásených viacero studní, z nich najznámejšia je **Zámocká** (v interiéri zámku, vytesaná do hradného brala), ktorá sa radí medzi päť najhlbších hradných studní na Slovensku. Súčasťou bývalého železničného areálu, na konci zlikvidovanej železničnej trate Lučenec – Halič, boli dve studne – **Staničná studňa** a obnovená **Studňa strážneho domčeka** (od roku 2020 ako súčasť špecializovanej expozície - budúceho Haličského múzea) z finančných prostriedkov kapitoly Ministerstva životného prostredia SR (MŽP SR). Naďaleko bývalého železničného depa v prieluke medzi domami sa nachádza ešte jeden výver na nive Tuhárskeho potoka, ktorý Haličania volali od nepamäti **Studnička**. Je obložená kamením a zakrytá od jari do jesene papradím, pričom stále je v nej sutinová podzemná voda. Na nive a terase Tuhárskeho potoka sa nachádza viacero starších studní, ktoré sú však súčasťou súkromných pozemkov. Dali ich vyhlbiť neskoršie ich pôvodní majitelia (napríklad Žigova, Henželova, Adamcova, Čerejova,). Studne si hlbili obyvatelia na dvoroch a v záhradách svojich domov aj vo vyšších polohách, len s tým rozdielom, že museli kopať hlbšie, aby dosiahli hladinu podzemnej vody. Hlbšie museli byť aj staršie obecné studne, napríklad **Studňa na**



Jarčisku na ulici L. Štúra pred Gibalom, dodnes občanmi využívaná. Ďalšia v strede ulice a najznámejšia – obnovená hneď na jej začiatku pri starej škole, v ktorej učil pred 160 rokmi aj Anton Emanuel Timko – Perohryz, zakladateľ fantazijnej, environmentálnej, poľovníckej a detskej literatúry na Slovensku. Ide o Školskú (**Staroškolskú**) **studňu**, obnovenú a štýlovo upravenú tiež z finančných prostriedkov MŽP SR. Ako prvá bola týmto spôsobom v parčíku pred kostolom obnovená **Súkennícka studňa**. Po nej každoročne postupne v iných častiach – uliciach obce takto esteticky upravili ďalšie tri obecné studne. Ostatné už zopár rokov čakajú na obnovu. Z hľadiska ich umiestnenia a podľa iných tradičných haličských remeselníkov ich možno nazvať: **Hrnčiarska** (u Dóžov), **Stolárska** (u Jaškov), **Furmanská** (u Lenčov), **Kováčska**, **Obuvnícka**, **Kolárska**, či **Pastierska** (Pastýrňa).

K starším patrí aj zanedbaná **Colnícka studňa** pred križovatkou smerom na Ľupoč a Starú Halič k cintorínu, kde pretrvávajú dosť neestetická účelová **Cintorínska studňa**. Finančné „pramene“ na obnovu a úpravu týchto studní akosi za predchádzajúce roky vyschli. K novým studniam patria studne v rámci pekárne (**Pekárska studňa**) a futbalového ihriska (**Studňa športovcov**).

Studne sa nachádzali a nachádzajú aj v haličských osadách. V doline Mažovského potoka išlo najmä na pasienkoch prevažne o vahadlové studne. Vodu nepotrebovali len ľudia, ale aj hospodárske zvieratá. V doline Tuhárskeho potoka, najmä vplyvom chemizácie v poľnohospodárskej výrobe, voda v niektorých studniach ostala znečistená. Na pitie nevhodnú vodu označili hygienici aj vo viacerých haličských studniach, čo

značí, že stopa po znečistení podzemných vôd pred vybudovaním verejného vodovodu, verejnej kanalizácie a čistiarne odpadových vôd pretrváva. Nemožno vylúčiť, že z niektorých domácností bez kanalizačných prípojek alebo bez žump, resp. s prepúšťajúcimi žumpami, toto znečisťovanie pokračuje a ohrozuje životodarné prírodné zdroje a životné prostredie všetkých občanov – zodpovedných i nezodpovedných. V mnohých krajinách sa už voda vyvažuje zlatom, dováža a predáva v bandaskách alebo plastových fľaškách. Aj do Haliče už musíme pitnú vodu dovážať a v rámci dôsledkov klimatických zmien môžeme rátať, aj keď zatiaľ nie s jej nedostupnosťou, ale určite s jej ďalším zdražovaním. Preto si podzemné i povrchové vody musíme chrániť pred ďalším znečisťovaním a veriť, že tie znečistené postupne eliminujeme. Možno sa znovu stanú čisté a snáď použiteľné aj na pitie. Treba pritom myslieť na prínos pre komunitu i každého jej občana – jeho ekonomiku, zdravie a budúcnosť. Zároveň si uvedomiť, že VODA JE POKLAD ZEME a NEBA, NAŠA ZÁKLADNÁ KAŽDODENNÁ ŽIVOTNÁ POTREBA – PODMIENKA EXISTENCIE ŽIVOTA. BEZ NEJ SA NEZAOBÍDEME A PATRÍ NÁM VŠETKÝM.

DAROVALI SME LÁSKU V KRABICI OD TOPÁŇOK

Vianoce sú sviatky lásky, pokoja, ktoré by mali ľudia sláviť v kruhu blízkych. Nie všetci však takúto vymoženosť majú. Sú medzi nami mnohí takí, ktorí už nikoho blízkeho nemajú. Nemá ich kto potešiť, usmiať sa na nich, pohľadiť ich a popriať im požehnané Vianoce. Aj preto sme sa inšpirovali zbierkou, ktorá vznikla na Slovensku pod názvom Koľko lásky sa zmestí do krabice od topánok a zorganizovali sme si naše „Haličské krabičkovanie“. Deti spolu s rodičmi nabalili do krabíc pre opustených seniorov všakovaké prekvapenia. Naši starkí si tam nájdu knihy či krížovky

na dlhé chvíle, kávičku, čaj a sladkosti na spoločné posedenia, pletené ponožky na zahriatie v chladných dňoch a na pamiatku krásne obrázky, vyšívané dielka či vianočné pozdravy od našich detí. Nabalili sme spolu úžasných päťdesiatdva darčkových krabíc. Vďaka tejto krásnej zbierke ľudí s veľkým srdcom, tak opustení seniori v Haliči, okolitých obciach a tiež obyvatelia Domu Svätého Juraja v Starej Haliči, budú mať o niečo krajšie Vianoce. Budú vedieť, že deti a ich rodičia v Haliči myslia aj na nich a takýmto spôsobom im odovzdávajú vďaka za všetko to, čo počas svojho života pre svoje okolie urobili. Opäť v nich v toto čarovné obdobie zapália plamienok radosti a lásky. Budte ešte dlho medzi nami...



MIKULÁŠKE PREKVAPENIE

Ďakujeme, Mikuláš, za tie krásne chvíle, za darčeky od Teba, za úsmevy milé. Stretneme sa o rok zas, príď Mikuláš, medzi nás. 6. decembra bol ten čarovný čas, keď do našej školy prišiel Mikuláš. S radosťou sme ho v škole, v ŠKD aj v škôlke privítali, najkrajšie dary sme mu dali. Anjelik s čertíkom nás pochválili, Mikulášove maškrty každému chutili. Ďakujeme za všetko Mikulášik náš, tešíme sa, keď prídeš opäť medzi nás.



OKTÓBER MESIAC ÚCTY K STARŠÍM

Naša babka a náš dedko, milí sú nám nadovšetko. Keď k nám prídu na návštevu, veselo je u nás veru. Babka vždy len usmieva sa, s dedkom zasa dobre hrá sa. Vždy, keď prídu oni k nám, dobre a veselo je nám. V októbri sme si uctili našich starkovcov. Krásne výrobky detí ŠKD a kultúrny program žiakov SZUŠ vyčaril úsmev na tvári nielen našim starkovcom, ale aj jubilantom obce Halič a dôchodcom v zariadení sociálnych služieb ambra v Lučenci. Prajeme Vám veľa zdravia, šťastia, spokojnosti a radosti v kruhu najbližších.

Ďakujeme



ZÁKLADNÝ PLAVECKÝ VÝCVIK

10

V týždni od 11.10. - 15.10.2021 sme mali naplánovaný základný plavecký výcvik pre žiakov 4. a 5. ročníka. Podľa plánu sme na kurz nastúpili s cieľom naučiť sa základným plaveckým zručnostiam, no bohužiaľ výcvik sa nám nepodarilo dokončiť a museli sme ho po troch parádne rozbehnutých dňoch z dôvodu pandemickej situácie prerušiť. Čo to sme sa ale stihli naučiť - orientovať sa vo vode, dýchať do vody, splývanie na brušku a chrbáte. Tak Vám prinášame aspoň zopár záberov. Veríme, že situácia nám to dovolí a plavecký výcvik budeme môcť dokončiť niekedy koncom školského roka.

Mgr. Zuzana Kresáneková



TEKVIČKOVÝ V ŠKD

Veselé sme tekvičky, usmievané hlavičky. Úsmev, radosť rozdáваме, usmiate tváričky vždy máme. Milí naši, povieme vám čo sa stalo. Čo sa u nás v ŠKD dialo. Tekvičkové popoludnie sme spolu prežili, parádne sme sa pri tom bavili. V každom

oddelení súťaže prebiehali, za našu šikovnosť sme sladkosti dostali. Sladké čokoládky a cukríčky, pre nás pripravili pani vychovávateľky, ockovia aj mamičky. S vami, milí rodičia, sme tiež krásny podvečer prežili, pri spoločnom vyrezávaní tekvičiek sme sa bavili. Poďakovať sa všetkým chceme, za super atmosféru, tekvičky, maškrty, video ďakujeme.



HALIČSKÝ ŠTOPLÍK

Miestny odbor Matice slovenskej a ZŠ s MŠ Hany Ponickéj v Haliči uskutočnili dňa 12.11.2021 už 13. ročník literárno - výtvarnej súťaže Haličský Štoplík, na počesť našej rodáčky, spisovateľky Hany Ponickéj. Žiaci i v tomto ročníku predviedli šikovnosť v recitácii, ale aj v pekných výtvarných a priestorových prácach. Na záver boli úspešní a tvoriví žiaci ocenení knihami a vecnými cenami.

učiteľky 1. stupňa



PASOVANIE PRVÁKOV

Dňa 15. novembra 2021 sa v našej škole uskutočnilo slávnostné pasovanie prvákov. Naši prváčikovia všetkým prítomným slúbili: Ja prváčik slubujem vám, že na hodinách vždy pozor dám. Do školičky pripravím sa riadne, desiatu zjem každopádne. Písmenká napíšem perom, nakloním ich správnym smerom. Pravidlá slušného správania do-

držím rád a chcem byť s každým kamarát. To všetko zvládnuť chcem, tak na svoju prváčku česť slubujem.

Po sľube nasledovalo slávnostné pasovanie. Ako to je zvykom, našich prváčikov pasoval žiak deviataho ročníka Filip Hrnčiar a sprievodným slovom sprevádzala Kristína Belková. Našich prváčikov čaká dlhá školská púť, preto im chceme popriať veľa školských i osobných úspechov.

Gratulujeme.



PREDVIANOČNÁ ZIERKA ŠATSTVA A OBUVI

Pod patronátom pracovníčok projektu POP a p. Černákovéj sme aj tento rok uskutočnili zbierku šatstva a obuvi pre sociálne slabé rodiny žiakov našej školy. Za dva mesiace sa nám s pomocou rodičov a priateľov školy podarilo vyzbierať skoro dve desiatky vriec oblečenia a obuvi, ktoré ešte potešia tam, kde si to nemôžu dovoliť. Touto cestou sa chceme **poďakovať všetkým tým, ktorí do zbierky prispeli a podali po mocnú ruku tým, ktorí to potrebujú.**

Ďakujeme



Seniori nájdu pomoc priamo v obci Halič

Banskobystrický samosprávny kraj otvoril v obci Halič jednu z troch kancelárií Centier integrovanej sociálno-zdravotnej starostlivosti.

Kancelária oddelenia integrovanej sociálno-zdravotnej starostlivosti bude slúžiť ako miesto prvého kontaktu pre seniorov a osoby so zdravotným znevýhodnením z mikroregiónu Novohradské podzámbčie, kde patria obce Ábelová, Gregorova Vieska, Halič, Lehôtka, Lentvora, Lupoč, Ľuboreč, Mašková, Podrečany, Polichno, Praha, Stará Halič, Tomášovce, Vidičná.

Kancelária oddelenia integrovanej sociálno-zdravotnej starostlivosti je zriadená v rámci projektu „**Centrá sociálnych služieb ako nástroj viacúrovňového partnerstva pri poskytovaní dlhodobej starostlivosti na komunitnej úrovni na Slovensku,**“ ktorý je financovaný priamo Európskou komisiou. Cieľom projektu je vytvorenie pilotného modelu Centier integrovanej sociálno-zdravotnej starostlivosti pre seniorov na komunitnej úrovni a podpora terénnych sociálnych služieb. Projekt bude realizovaný do septembra 2023, s ambíciou jeho udržateľnosti.

Priestory na účely projektu poskytla obec Halič a sú priamo v budove zdravotného strediska v blízkosti denného centra pre seniorov na adrese Družstevná 382/6, 98511 Halič.

V kanceláriách oddelenia centier integrovanej sociálno-zdravotnej starostlivosti budú zamestnaní dvaja zamestnanci – koordinátor centra a sociálny poradca, resp. sociálny pracovník.



Zamestnanci budú prioritne pracovať priamo v terénne a zabezpečovať sprevádzanie seniorov pri riešení ich nepriaznivej životnej situácie.

Kancelária budú zabezpečovať základné sociálne poradenstvo a sprostredkovanie sociálnych služieb odkázaným seniorom s dôrazom na terénne a ambulantné sociálne služby. Ďalej budú zamestnanci poskytovať aj ďalšie služby ako sprostredkovanie požičiavania zdravotníckych pomôcok, sprostredkovanie monitorovania a signalizácie potreby pomoci, sprevádzanie seniorov odkázaných na pomoc inej osoby (k lekárovi, na úrady a iné inštitúcie), sprostredkovanie terénnych, ambulantných a pobytových sociálnych služieb, preventívne aktivity pre seniorov (besedy, prednášky, skupinové aktivity), sprostredkovanie lekárskej starostlivosti (objednanie k lekárovi, prehľad o sieti odborných lekárov), sprostredkovanie dobrovoľníckej činnosti pre seniorov (budovanie siete dobrovoľníkov a ich organizovanie).

Sociálny pracovník bude zabezpečovať súčinnosť pri sociálnej posudkovej činnosti a počas realizácie projektu

bude vypracovaný aj spoločný komunitný plán pre celý mikroregión.

Z prostriedkov projektu bude financovaná aj sociálna služba monitorovanie a signalizácia potreby pomoci prostredníctvom monitorovacích náramkov a iných technológií a od februára 2022 požičiavanie zdravotníckych pomôcok (vozík, schodolez, polohovateľná posteľ, kyslíkový oxygenerátor a pod.).

Monitorovanie a signalizácia potreby pomoci je sociálna služba poskytovaná fyzickej osobe, ktorá má nepriaznivý zdravotný stav. Služba je zabezpečovaná 24 hodín 7 dní v týždni prostredníctvom monitorovacieho strediska. Na monitorovanie sa používajú komunikačné hodinky s SOS gombíkom a statický komunikátor s prídavnými SOS tlačidlami s možnosťou rozmiestnenia v domácnosti klienta. Komunikačné hodiny umožňujú obojstrannú komunikáciu, sú vybavené senzorom pádu a umožňujú orientačné vyhodnocovanie krvného tlaku, tepu srdca a pohybovej aktivity.

Sociálna služba bude dostupná odkázaným seniorom za 3 eurá mesačne. V prípade nepriaznivej finančnej situácie bude táto sociálna služba poskytovaná zdarma.

Do budúca sa plánuje rozšírenie poskytovaných služieb o poskytovanie terénnych sociálnych služieb odkázaným obyvateľom mikroregiónu a to konkrétne o prepravnú službu a opatrovateľskú službu.

Veľká vďaka patrí všetkým starostom mikroregiónu, ktorí sa svojim aktívnym prístupom zaslúžili k otvoreniu kancelárie v našom mikroregióne.

V prípade potreby neváhajte kontaktovať zamestnancov kancelárie prostredníctvom mailovej adresy: **jana.polednikova@bbsk.sk**, **zaneta.kucEROVÁ@bbsk.sk**, telefonicky na telefónne čísla **0948 837 527**, **0949 006 941** alebo osobne v kancelárii na adrese Družstevná 382/6, 98511 Halič.

Banskobystrický samosprávny kraj

Kancelária oddelenia centier integrovanej sociálno-zdravotnej starostlivosti

Družstevná 382/6, 985 11 Halič



POSKYTOVANÉ SLUŽBY:

- **Základné sociálne poradenstvo** (zhodnotenie aktuálnej situácie, návrhy riešenia nepriaznivej situácie).
- **Sprostredkovanie požičiavania zdravotníckych pomôcok** (vozík, schodolez, polohovateľná posteľ, kyslíkový oxygenerátor a pod.).
- **Sprostredkovanie monitorovania a signalizácie potreby pomoci** (monitorovacie náramky).
- **Sprevádzanie seniorov odkázaných na pomoc inej osoby** (k lekárovi, na úrady a iné inštitúcie).
- **Sprostredkovanie terénnych, ambulantných a pobytových sociálnych služieb.**
- **Preventívne aktivity pre seniorov** (besedy, prednášky, skupinové aktivity).
- **Sprostredkovanie lekárskej starostlivosti** (objednanie k lekárovi, prehľad o sieti odborných lekárov).
- **Sprostredkovanie dobrovoľníckej činnosti pre seniorov** (budovanie siete dobrovoľníkov a ich organizovanie).



PRE KOHO SÚ SLUŽBY URČENÉ:

- Pre seniorov so zdravotným postihnutím alebo zhoršeným zdravotným stavom.
- Pre ľudí v produktívnom veku so zdravotným postihnutím alebo zhoršeným zdravotným stavom.
- Prevenčné a poradenské aktivity sú určené pre všetkých seniorov.

ÚZEMNÁ PÔSOBNOSŤ KANCELÁRIE:

Mikroregión Novohradské podzámčie (Ábelová, Gregorova Vieska, Halič, Lehôtka, Lentvora, Lupoč, Ľuboreč, Mašková, Podrečany, Polichno, Praha, Stará Halič, Tomášovce, Vidiná)

MONITOROVANIE A SIGNALIZÁCIA POTREBY POMOCI:

- Monitorovanie a signalizácia potreby pomoci **je sociálna služba poskytovaná fyzickej osobe, ktorá má nepriaznivý zdravotný stav.**
- Služba je zabezpečovaná 24 hodín 7 dní v týždni prostredníctvom monitorovacieho strediska.
- Na monitorovanie sa používajú komunikačné hodinky s SOS gombíkom a statický komunikátor s prídavnými

SOS tlačidlami s možnosťou rozmiestnenia v domácnosti klienta.

- Komunikačné hodinky umožňujú obojstrannú komunikáciu, sú vybavené senzorom pádu a umožňujú orientačné vyhodnocovanie krvného tlaku, tepu srdca a pohybovej aktivity.
- Sociálna služba bude dostupná odkázaným seniorom za 3 eurá mesačne (v prípade nepriaznivej finančnej situácie bude táto sociálna služba poskytovaná zdarma).

Aktivity sú realizované v rámci projektu „Centrá sociálnych služieb ako nástroj viacúčelového partnerstva pri poskytovaní dlhodobej starostlivosti na komunitnej úrovni na Slovensku“

Cieľom projektu je vytvorenie pilotného modelu Centier integrovanej sociálno-zdravotnej starostlivosti pre seniorov na komunitnej úrovni a podpora terénnych sociálnych služieb.

Adresa kancelárie:

Družstevná 382/6, 985 11 Halič (budova zdravotného strediska)

Kontakt na zamestnancov:

Mgr. Žaneta Kučerová, koordinátorka centra, zaneta.kucerova@bbsk.sk, 0949 006 941

Mgr. Jana Poledníková, sociálna poradkyňa, jana.polednikova@bbsk.sk, 0948 837 527

STAŇTE SA AJ VY SPOLUTVORCAMI
HALIČSKÝCH ZVESTÍ. PRIHLÁSTE
SA DO REDAKČNEJ RADY A POMÔŽTE NÁM ICH ZLEPŠOVAŤ PO
OBSAHOVEJ STRÁNKE.
ĎALŠIE ČÍSLO VYJDE V APRÍLI 2022.

Tiráž:

Haličské zvesti - občasník občanov - vydáva Obecny úrad v Haliči zdarma - Povoľené OkÚ v Lučenci č. OU MOMT - 01/93. Pripravuje redakčná rada odsúhlasená uznesením č. 70/2019 v zložení Mgr. Alexander Udvardy, Ing. Marcel Lukáč, Mgr. Kristián Fajčík, Renata Padúchová, Zuzana Svoreňová, Jozef Rekšák. Grafická úprava: Mgr. art. Peter Kollár, Tlač: EUROART

Matičari v Haliči by mali tiež oživiť svoju činnosť

V dňoch 6. a 7. júna 1861 na Slovenskom národnom zhromaždení v Martine bola v politickom programe, známom ako Memorandum národa slovenského, formulovaná aj požiadavka na založenie slovenského kultúrneho spolku. Na ustanovujúcom 1. valnom zhromaždení 4. augusta 1863 v Martine, ktoré sa konalo v rámci miléniovej slávnosti príchodu slovanských apoštolov sv. Cyrila a Metoda na naše územie, vznikla Matica slovenská. Jej cieľom v duchu národných a kresťanských ideí bolo „v členoch slovenského národa mravnú a umnú vzdelanosť budiť, rozširovať a utvrdzovať; slovenskú literatúru a krásne umenia pestovať a podporovať a tým i hmotný dobrobyt slovenského národa napomáhať, a na jeho zvelebení pracovať“.

Škoda len, že v posledných rokoch akosi stratila na svojej hrdosti a hlavne na vierohodnosti. Verme a dúfajme, že staronové mladé vedenie tejto inštitúcie postupnými krokmi oživí a očistí to, čo predchádzajúce vedenia v minulosti napáchali a Matica slovenská opäť bude tou hrdou a správnou našou kultúrnou inštitúciou chváliacou sa našimi slovenskými tradíciami nielen doma, ale aj vo svete.

Z knihy Päť rokov Matice slovenskej 1919 – 1923, ktorú zostavil Štefan Krčméry, tajomník Matice vyberáme (keďže sa tam naša Halič nenachádza) čo boli v tom období založené najbližšie a to:

27. Lučenec. Založený v roku 1920. Členov má 101. Zriadenie: Predseda –

Na začiatku si trochu oživme pamäť o tom ako určitým historickým obdobím prebiehal proces vytvorenia sa tejto našej slovenskej hrdosti akou Matica Slovenská bola po vzniku u nás a neskôr aj vo svete u zahraničných Slovákov.



Koloman Peťko, tajomník – Ján Bienik, od roku 1924 – Ľudovít Hrvoľ, pokladník – Jozef Schwamberger. Činnosť: Prednášok 29, akademií 7, kursy 3, divadlo 1. Odbor postavil pamätnú tabuľu A. H. Škultétymu na Krtíši a Natanovi Petianovi pomník na Turompoli. Založil 4 knižnice na okolí. Činnosť bohatá bola najmä roku 1922/23, hlavnou zásluhou vtedajšieho tajomníka Jána Bienika. Viď. str. 65

57. Stará Halič. Založený 28. októbra 1923. Členov má – ? Zriadenie: Predseda – Andrej Huhra, rím. katol. farár; podpr. – Štefan Dudáš, mlynár; tajomník – Lukáš Peržel, učiteľ; pokladník – Juraj Banský, roľník. Miestnosť má v prenájme v bývalej opatrovni. Činnosť: Prednášky 3, divadlo 1. Činnosť je v počiatku. Viď. str. 72

63. Tomášovce. Založený v apríli 1923.

Členov má 6. Zriadenie: Predseda – Ľudovít Pánik, správca evanj. školy; tajomník – Ján Klincko, evanj. učiteľ; pokladník – Ondrej Cífer, roľník; knihovník – Ondrej Galád. Miestnosť má v evanj. ľudovej škole. Odbor má knižnicu (53 sv.) a javište. Činnosť: Prednášky 3, kurs 1, divadlá 2. Odbor zaoberá sa rozširovaním poučných časopisov „Nedeľné Čítanie“ a „Slovenský Ľud“. Činnosť je v počiatkoch. Viď. str. 73 a 74

Po augustových turbulentných udalostiach v roku 1968, keď spojenecké vojská Varšavskej zmluvy obsadili Československo, nastali postupne časom celkovo či už v Čechách, Morave ale aj na Slovensku nové a samozrejme ťažké chvíle. Ja v tomto článku chcem poukázať, že aké nadšenie naši ľudia aj v Haliči po 21. 8. 1968 mali a ako boli odhodlaní ísť za ideálmi, ktoré vniesol do nich Alexander Dubček so svojou politikou, ktorú vtedy celkovo šírila.

Po predchádzajúcich smutných a tragických udalostiach založený bol odbor Matice slovenskej v Haliči. Tu je zakladajúca listina. Občania obce Halič zhromaždení na zakladajúcom valnom zhromaždení, vidiac potrebu znovuoživenia MS, založili si dňa 14. 10. 1968 - Miestny odbor Matice slovenskej. K založeniu MO MS sme pristúpili na základe pevného predsavzatia podporiť úprimné snahy všetkých vecí oddaných Slovákov, v snahe zachovať a upevňovať jednotu národa, budiť a dvíhať jeho rodné povedomie a pracovať pre jeho blaho. Zakladajúci členovia MO MS v Haliči v počte 124 členov, vynaložia všetko úsilie na povznesenie myšlienok MS, za jej blahodárny



rozvoj a povznesenie nášho malého, ale duchom veľkého národa. V Haliči 14. okt. 1968. Účastníci zakladajúcej schôdzky MO MS v Haliči, okres Lučenec.

Členovia riadneho výboru MO MS.

Predseda – MUDr. František Lačný,
Podpredseda – Vojtech Jaško, Tajomník – Marta Ivanová, Kult. ref. – Matilda Jalovecká, Pokladník – Alfonz Domen, Propagácia – Ján Beracko, Org. ref. – Božena Kováčiková, Revízor – Elena Semaneková, Revízor – Štefan Erdélyi.

Po zániku slovenského inštitútu Matice slovenskej v Martine, ako kultúrneho národného stánku, ktorú postihla krutá novotnovská deformácia, vďaka pojanuárovej politike 1968 a slávneho politika Dubčeka, MS sa znovu zrodila.

Je rok 2021. Nielen, že nás už druhý rok po sebe ničí pandémie, ktorá urobila z väčšej časti ľudí nielen na Slovensku, ale v celom svete tzv. domácich rukojemníkov. Nie si zaočkovaný - v podstate musíš v zmysle vydaných opatrení z domu riešiť prácu, svoj život, stravovanie, svoje záľuby, šport, atď. V podstate všetko. Ale nie toto sme chceli sem uviesť.

Aj Miestny odbor Matice slovenskej v Haliči by mal kus ožiť a hlavne ako to bolo v predchádzajúcich rokoch zvykom, by sa mali zapojiť do tejto organizácie aj ľudia intelektuáli – učitelia. Hlavne oni bývali aj u nás hybnou pákou tejto organizácie. Preto veríme a dúfame, že po prekonaní tohto obdobia napadnutého Covidom-19, ten sa už postupne začne vytrácať (aspoň všetci veríme a dúfame) a život príde do normálnych kolají a aj naša MO MS v Haliči začne pracovať aspoň tak ako to bolo v rokoch po 1968.

Vypracoval Dipl. Ing. Ján Hikker
Člen HVS-Galch

Literatúra:

- História MS www.maticaslovenska.sk
- Krčméry Š., Pät rokov Matice Slovenskej 1919 – 1923, Matica Slovenská a knihtačiarensky účastnícky spolok v Turčianskom Svätom Martine, rok 1924, str. 65, 72, 73, 74 a 79
- Kronika založená 1. januára 1968 a obsahuje 543 strán. Je to druhý zväzok a je podpísaná tajomníkom MNV Ľudovítom Gubišom a predsedom MNV Júliusom Turekom, nachádza sa na OcÚ v Haliči, str. 30 až 34

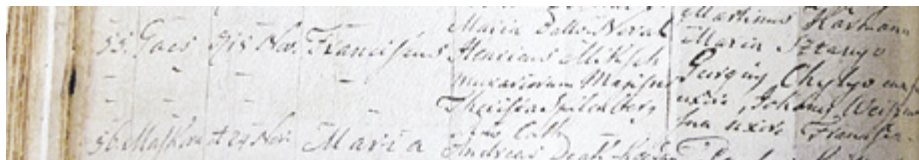
FRANTIŠEK MIKŠ (1814 – 1879)

STAVITEĽ S VEĽKÝM POTENCIÁLOM

Obec Halič má viacero významných rodákov. Jedným z nich je aj František Mikš. Veľa sme o tomto zabudnutom, pritom veľmi nadanom staviteľovi 19. storočia v Uhorsku nevedeli. Na začiatku môjho príspevku treba na pravú mieru uviesť informáciu, ktorú uvádza Slovenský biografický slovník (4. zväzok, str. 178), a síce, že miestom narodenia Františka Mikša je Tuhár (alebo lučenecký Tuhár) pri Lučenci, čo nie je pravda. Biografický lexikón Slovenska (str. 450) síce miesto narodenia uvádza správne, ako matku však uvádza Teréziu, rodenú Spilenbergovú. Správne má byť Terézia, rodená Spinhubrová (bola katolíčka). Dokážeme to v tomto príspevku. František Mikš (maď. Ferenc Miks, nem. Franz Miksch) sa narodil v roku 1814 v mestečku Halič. Pokrstený bol 15. novembra 1814 v evanjelickom kostole v Maškovej vtedajším farárom Andrejom Dedinským. Otec mu bol luterán, architekt Henrich Mikš (Miksch), mama katolíčka Terézia, rodená Spinhubrová. Rodičia mali sobáš v Haliči 21. januára 1810, ženich mal v čase sobáša 20 rokov, nevesta 18 rokov. Manželom Mikšovcom sa narodili štyri deti: Tereza (1813, Halič), František (1814, Halič), (1816, Halič) a Juliana (1818 – 1819, Halič). Ďalším bádáním sme v dvadsiatych a tridsiatych rokoch 19. storočia nenašli v evanjelických matrikách v Maškovej nové záznamy o rodine Henricha Mikša. Treba pripomenúť, že najprv do Haliče prišiel pracovať

a oženil sa v roku 1803 František Mikš (narodený asi v roku 1778, Nový Fitsch, resp. Titsch na Morave – zomrel pravdepodobne v Haliči, rok sa nepodarilo zistiť). V evanjelických matrikách je uvedený ako architekt. Mal deväť detí. Po ňom prišiel do Haliče pracovať s najväčšou pravdepodobnosťou jeho brat (alebo veľmi blízka rodina) Henrich Mikš (narodený asi v roku 1790, Nový Fitsch, resp. Titsch), ktorý sa tiež v Haliči oženil. Bol tiež architekt a luterán. Domnievame sa, že Henrich Miksch, pravdepodobne v priebehu dvadsiatych rokov alebo možno na začiatku tridsiatych rokov 19. storočia, odišiel aj s rodinou bývať do Lučenca za vidinou získania lepšej práce. Možno v Lučenci bývali práve v časti Malý alebo lučenský Tuhár. Vráťme sa však ku projektantovi a staviteľovi Františkovi Mikšovi. Ako vyplýva z vyššie napísaného, časť jeho rodiny bola moravského pôvodu. Patril medzi najnadanejších staviteľov 19. storočia v Uhorsku. Staviteľské zručnosti začal nadobúdať popri otcovi Henrichovi, pričom pozornosť vzbudil, keď mu už vo veku 18 rokov vystavili vandrovnú knižku vo Vacove, a to v roku 1833. Preskúšal ho lučenský notár Liszka a do vandrovnéj knižky zaznamenal, že predtým u svojho otca Henricha vykonával 5 a štvrtročnú prax. Následne viedli kroky Františka Mikša do Viedne, kde u známej spoločnosti Zitterbach odpracoval jeden rok. V apríli 1834 sa vrátil späť do Uhorska, kde dostal prácu u Clair Hild. Robil na tzv. Ullmanovom dome. V ďalšom roku 1835 sa vrátil späť do Viedne, kde ako druhý stavbyvedúci (druhý palier) pracoval u Adolfa Korompaya. V roku 1836 sa vydal na trojročnú študijnú cestu po Európe, chcel spoznať jej najvýznamnejšie stavby. Jeho prvá cesta viedla do Berlína,

Pokračovanie na ďalšej strane.



► Výpis z matriky pokrstených z evanjelického cirkevného zboru av. v. Mašková

nasledoval Hamburg, Kodaň, Lübeck, Frankfurt, Stuttgart a Augsburg. Na jeseň 1836 začal študovať na mníchovskej kráľovskej umeleckej škole, kde nielenže dosiahol patričné vzdelanie, ale spomedzi 1 500 študentov z rôznych kútov Európy sa stal jedným z najlepších poslucháčov nielen v projektovaní, ale aj v ozdobnom sochárstve a získal prámiu školy. Mediálnou odozvou na jeho úspechy bol článok vo Wiener Zeitung (č. 203 z 5. septembra 1837), kde ho opisujú ako nadaného študenta. Po návrate domov skúšal najskôr šťastie v Lučenci, potom vo Vacove. Vo Vacove vraj preto, pretože tam boli v tom období väčšie stavby, ktoré podpo-



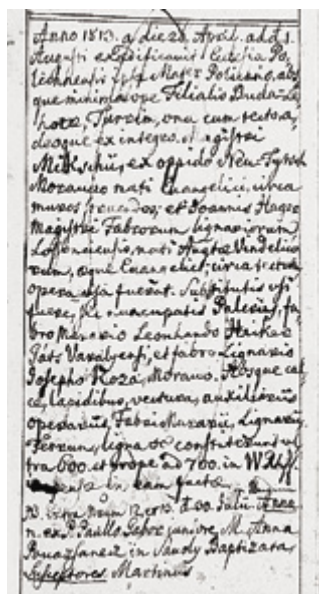
- Rok 1945. Horná fabrika v Haliči. Baroková budova bývalej manufaktúry na majoliku, ktorá bola postavená tu asi z roku 1780. Po 2. svetovej vojne bola táto budova rekonštruovaná a prerobená pre potreby školstva v Haliči a okolia.

roval vacovský biskup gróf Migazzi, a aj preto, že staviteľia z Lučenca patrili pod cech vo Vacove a Mikša tam prijali za člena stavbárskeho cechu. Tak získal aj zákazku baróna Eötvösa v Ercsi. Potom prišla zákazka na prestavbu súkenky v Haliči (Gács). Podľa dostupných historických materiálov sa hovorí o tridsiatych rokoch 19. storočia. Osobne sa domnievame, že zákazka mohla byť daná buď grófom Jánom XIX. Forgáchom, alebo jeho synom grófom Antonom IV. Forgáchom. Mohlo to byť v rokoch 1838 až 1839. Riaditeľom súkenky bol vtedy Benedikt Buchler a po ňom potom Jozef Buchler. V Budapešti spolu s architektom Jozefom Hildom spracoval projekt hotela Európa – Európa szálló v štýle klasicizmu. Zaujímavosťou bolo, že na vrchu priečelia budovy, pyšne nasmerovaného na kráľovský palác, bol býk, ktorého rohov sa držala dievčina. To naznačovalo námet z mytológie spojený s názvom hotela. Erb bol odstránený, keď sa z hotela stalo riaditeľstvo žandárstva. Projekty Františka Mikša sa porovná-

vali s projektmi významných architektov Európy pre ich jednoduchosť v štýle klasicizmu. Možno aj na základe tohto sa s Adamom Clarkom rozhodol vstúpiť do súťaže na projekt reťazového mosta v Budapešti.

Ako sa tvrdí, jeho projekt sa páčil, nenašiel však dostatočnú sumu potrebnú na kauciu, a tak zo súťaže odstúpil. Keď povodeň na jar 1839 narobila v Budapešti veľké škody, Mikš vo Vacove pozbieral viac ako sto robotníkov. Hlásil sa v povodňu postihnutej oblasti u palatína s tým, že on stavať chce, stavať bude, no nie pre zisk, ale z lásky k vlasti, a aj si svoje odpracoval. Rok 1839 priniesol zvrät v jeho kariére, keď v Gemeri-Malohonte zasadol do kresla hlavného župana gróf Karol Andrassy. Hlavný župan chcel prostriedky mesta použiť na vybudovanie protipovodňových zábran, avšak mestská rada mala iný názor. Pre budúci rozvoj mesta chcela dať postaviť Redutu, pretože hotel Tri ruže už mal svoje roky a stavba vyšla z módy. Mesto Rimav-

ská Sobota teda poslalo svojich vyslancov za mladým, 25-ročným architektom, ktorý ponuku prijal. Aby sa stal plnohodnotným obyvateľom mesta, 26. marca 1840 sa oženil s Annou Stolárovou. František Mikš dostal výnimku, že nemusel narukovať do armády, a tak podpísal zmluvu na stavbu Reduty s odmenou 70 000 forintov. V štyridsiatych rokoch 19. storočia dostal zákazky na kaštieľ Szatmáryovcov-Királyovcov v Rimavských Janovciach, ako aj radnicu v Tisovci. V roku 1854 riešil klasicistickú budovu mestského hostinca v Jelšave. V rokoch 1856 až 1857 mal zákazku na evanjelickú vežu kostola vo Zvolene. V roku 1849 pri vypálení mesta zhorela aj budova nižšieho evanjelického gymnázia v Lučenci. Budova bola znovu zrekonštruovaná a zvýšená o podlažie v rokoch 1850 až 1857. Realizácia ďalšej generálnej opravy tejto budovy pod vedením Františka Mikša bola ukončená v roku 1869. Pôvodný sloh bol klasicizmus. Jeho pôsobenie možno rozdeliť do dvoch etáp. V prvej preferoval klasicizmus, počnúc súkenkou v mestečku Halič, hotelom Európa, a končiac hostincom v Jelšave v roku 1854. V druhej etape vstúpil do popredia romantizmus a eklektizmus, ktorému vládla gotika a renesancia. Vrcholným dielom prvej etapy je bezpochyby hotel Čierny orol v Rimavskej Sobote. V záznamoch z archívov sa uvádza, že na predloženie projektu k stavbe boli oslovení Ján Neuman a František Mikš, obidvaja staviteľia z Pešti. Aj keď merania usku-



- ▼ 20. apríla 1813. Doklad o stavbe veže v Políchni. Je tam uvedené: Miksch – staviteľ. Ďalší pomocníci na stavbe v Políchni sú uvedení a to Ján Hager z Lučenca ako tesár, Leonardus Hicker z Halič podhradia ako murár, Jozef Koza z Moravy ako tesár, a iní.

točnili obidvaja, finálny projekt predložil len František Mikš. Mestská rada projekt s menšími úpravami schválila a poverila ho stavbou hotela na kľúč. V zmluve sa objavuje výraz, že pôjde o tzv. klasicizmus z Gemera, ale tento štýl dodnes nebol presne popísaný. V prípade Čierneho Orla má dvor uzavretý tvar. Na poschodí budovy je smerom do dvora otvorená chodba, ktorú ohraničujú „iónske stĺpy“. Zaujímavo sú riešené aj dva vstupy do chodieb, ktoré sú lemované štíhlým stĺporadím, ktoré sa však v dôsledku neskorších prestavieb do dnešných dní nezachovalo alebo je veľmi slabo viditeľné. Vykurovanie budovy bolo projektované tiež unikátne, sústava kachlí spôsobovala dômyselné prúdenie teplého vzduchu. Pri stavbe však vznikli aj problémy so statikou, na základe ktorých bola stavba na dlhší čas pozastavená. Vtedy, v roku 1844, bol do funkcie dozorujúceho stavebného inžiniera zvolený v Rimavskej Sobote Abrahám Papp, cisárskym a kráľovským dozorcom sa stal Dorflinger. Pravdepodobne aj na základe ich údajov sa rozniesla správa, že je nevyhnutné plány pozmeniť a miesto hotela Čierny orol bude z budovy župný dom. Po revolúcii v roku 1849 si tam zariadil kanceláriu župan Ján Mumchard a odtiaľto viac ako desať rokov riadil chod župy aj jeho nástupca Jozef Koreška. Keď bol cisár František Jozef v roku 1858 v Rimavskej Sobote, bol ubytovaný práve v tejto budove na prvom poschodí a z okna izby zdravil obyvateľstvo

mesta. František Mikš, tento predstaviteľ klasicizmu, autor občianskych, školských budov, kaštieľov či obytných domov, sa neobmedzoval len na územie Gemerskej župy, jeho stavby sa nachádzajú aj v susedných župách: Novohradskej, Zvolenskej, v župe Fejér, ďalej tiež na východnom Slovensku a v Maďarsku. V roku 1850 bol poverený realizáciou stavby evanjelického kostola a. v. v Lučenci. Stavebná komisia v zložení Š. Vitáliš (hlavný župný), L. Štoske (obchodník), S. Keller (zlatník) mala dohliadať na jej kvalitné prevedenie a dodržiavanie zmluvy. Na stavbu mali evanjelici vyzbieraných 26 833 forintov. Neskôr sa komisia rozšírila o ďalších zvolených členov, ktorými sa stali A. Búšbak a J. Torňoš. Pre vážne problémy, ktoré nastali pri stavbe kostola, najmä pri prácach s drevom (zodpovedný bol stolársky majster J. Tóth), a nedodržanie termínu, ako aj ďalšie opakujúce sa spory s Františkom Mikšom spôsobili, že evanjelici odstúpili od zmluvy a stavbu kostola ponúkli staviteľovi Jurajovi Alkovi. Pre ilustráciu uvádzame ešte jednu stavbu Františka Mikša z Novohradskej župy. Plán evanjelického kostola v Tomášovciach vyhotovil v roku 1856 František Mikš. Ako sa uvádza v historických materiáloch, po pristavení južného a severného krídla vznikol kostol v tvare kríža. Čo do veľkosti išlo o jeden z najväčších kostolov Novohradskeho seniorátu, plne obsadený bol pre 500 duší. Nedá mi nezastaviť sa aj pri žiakoch, ktorých František Mikš pripravoval na dráhu architektov.

Prečo? Pretože si myslím, že buď samotný Mikš alebo niektorí z jeho žiakov mohli byť nápomocní grófovi Antonovi II. Forgáchovi pri stavbe Kaplnky povýšenia sv. Kríža (teraz známejšia ako Forgáchovská kaplnka) na haličskom cintoríne. Jej stavba bola realizovaná v rokoch 1843 až 1844. Až čas ukáže, či táto kaplnka nebola ako zákazka dovezená ako celok najpravdepodobnejšie zo severného Talianska do Haliče a tu na mieste bola poskladaná do tej podoby, ako ju môžeme vidieť aj v súčasnosti. Medzi Mikšových žiakov patrili napríklad Karol Feszl, Ján N. Bobula a i. Po roku 1839 sa ako učiteľ venoval najmä J. N. Bobulovi (staviteľ a architekt) v Rimavskej Sobote. Údajne začiatkom päťdesiatych rokov 19. storočia spolupracoval so sochárom Mikulášom Ižom, ktorý sa vtedy učil v Rimavskej Sobote u Štefana Ferenczyho, školeného priamo v Taliansku, a ktorý pracoval v ateliéri Antona Jakoweza. Tvorivá činnosť Františka Mikša bola narušená a obmedzená na

jeseň 1857. V kameňolome pri odstrele nečakane vybuchol pušný prach, jeho dvom robotníkom odtrhlo ruku. Mikš, v snahe im pomôcť, sa sám stal obeťou, vyletel do vzduchu, pričom pri páde utrpel silný otras mozgu, z ktorého sa už nespamätal. Následných 22 rokov strávil v budínskom ústave pre duševne chorých. Kresliť síce neprestal, no tvorbe sa už venoval len okrajovo. Zomrel na jeseň 1879 v ústave v Budapešti. Gemerské zvesti (Gömöri Közlöny) uverejnili jeho nekrológ 12. októbra 1879 v čísle 15 na strane 263. Jeho dcéra Anna Stelkovits, rodená Mikšová, venovala 117 kresieb z ústavu múzeu v Rimavskej Sobote a pridala k nim ešte 200 kresieb zo vzorkovníka motívov, ktoré používal jej otec pre svoje architektonické návrhy.

Záverom sa chcem poďakovať RNDr. Jánovi Aláčovi, Ing. Petrovi Fízelovi a Mgr. Alexandrovi Udvardymu ml. za pomoc.

*Autor článku: Ján Hikker
člen HVS –Galch v Haliči*



► Rok 1861, Halič (Gács). Asi takto vyzerala baroková budova bývalej manufaktúry na majoliku po prerábke - prestavbe z 30. rokov 19. storočia.

Prečo pristupujeme k tak výrazným úpravám poplatkov za odpad?

Dôvodov je viac. Zo všetkých strán počúvame o zdražovaní a neobíde to žiaľ ani oblasť odpadov. Práve naopak – súhra viacerých faktorov spôsobila už tento rok a v budúcom to ešte zvýrazní, výrazný nárast nákladov na likvidáciu odpadu. Faktom číslo 1 je, že odpadu je stále viac. Tento rok pribudla povinnosť zabezpečiť zvoz kuchynského odpadu z domácností (BRKO) a zároveň výrazne stúpol aj záujem o vývoz zeleného odpadu. Premietnuté do medziročného nárastu nákladov – v roku 2020 sme na odpad vynaložili 27.000€, tento rok už k 30. novembru to bolo viac ako 51.000€. Medziročný nárast nákladov predstavuje bezmála nárast o bezmála 100 percent. Na poplatkoch sme vybrali necelých 30 tisíc eur. Aj preto – hoci sme poplatky za odpad zvyšovali aj tento rok, budúci rok sme nútení tak urobiť znovu.

Okrem už spomenutých aspektov, zmluvná zberová spoločnosť MEPOS, s.r.o. nám oznámila nové ceny za zvoz a skládkovanie odpadu, ktoré predstavuje medziročný nárast na úrovni 15%. Pre lepšiu ilustráciu uvediem výšku nákladov na odpad v tomto roku. Náklady obce na zber tuhého komunálneho odpadu (kukanádoby, VOKy, likvidácia skládok) boli vo výške 14.194€, poplatky za uloženie odpadu na skládku ďalších 17.795€. K tomu treba ešte prirátať zelený odpad – 6.750€ a tohoročná novinka kuchynský odpad 8.856€ a materiálové náklady 3900€. Príjmy tieto náklady ani zďaleka nepokrývajú, preto tá nutnosť zvyšovania poplatkov.

Na jednej strane síce poplatky za odpad vzrastú, snažili sme sa ale zaviesť aj viac spravodlivosti do ich výberu. Teda, aby ten, kto tvorí odpadu viac, aj platil viac, a naopak – ak niekto dôsledne separuje a kukanádobu vykladá menej často – aby zaplatil menej. Tak je nastavený aj zákon o odpadoch, a síce, že náklady na likvidáciu odpadu platí ten, kto ho tvorí a podľa množstva, ktoré vytvorí. Istým uľahčením zvýšených poplatkov bude aj možnosť ich úhrady v dvoch splátkach – polovicu do konca februára a druhú polovicu do konca septembra. Zároveň sa od marca zavedie automatická evidencia vyvezených kukanádob, vďaka čomu sa poplatníkom v ďalšom roku poplatok zníži o počet nevyložených kukanádob. Skutočný náklad na vývoz jednej kukanádoby je 2,89€ (pri 240 litrovej je to samozrejme raz toľko). Ak teda napríklad zaplatíte poplatok za vývoz každé 2 týždne,

ale reálne budete vykladať kukanádobu len raz mesačne, ušetrené náklady sa vám v ďalšom roku z poplatku odrátajú.

Ďalšou výraznou zmenou je, že zelený odpad sa bude vyvážať len raz týždenne. Zákon nám prikazuje zabezpečiť zber zeleného odpadu v rámci poplatku za odpad len 2 krát doroka (1 jarný a 1 jesenný vývoz). Hoci nás všetkých teší, že vďaka doterajšiemu zväžaniu sa prestal tento odpad v Haliči páliť, reálna skúsenosť je taká, že sa systém bezplatného zvozu začal zo strany viacerých občanov zneužívať. Možnosť vývozov zachováme aj naďalej, avšak bezplatne sa bude zväžovať len bežné množstvo /napr. z kosenia záhrady, či hrabania lístia, jarného strihu stromkov a podobne/ vo vývozný deň jedenkrát týždenne, zvyčajne v utorok. Odvoz väčšieho množstva zeleného odpadu (napr. po vypílení stromu, čistenia zaburinených pozemkov a pod.) sa spočítá na základe reálnych nákladov (počet pracovníkov a vynaložený čas, stojné a kilometrovné) a bude sa realizovať len po objednávke na obecnom úrade. Samozrejme, zabezpečiť si odvoz na úložisko zeleného odpadu môžete aj sami alebo prostredníctvom firmy. A netreba zabúdať aj na domáce kompostovanie.

To nespomínam náhodou. Ako ste sa mohli presvedčiť, náklady na zber kuchynského odpadu (BRKO) sú veľmi vysoké a v podmienkach obcí neprinášajú výrazný efekt na poklese skládkovania. Niektorú túto možnosť využíva, iný doma kompostuje, a tak kuchynský odpad na vývoz nevykladá. Bolo by preto nespravodlivé, aby sa každý na nákladoch za kuchynský odpad podieľal

rovnako. Treba dať ale pozor – nielen obec má povinnosť zber kuchynského odpadu zabezpečiť. Občania nesmú kuchynský odpad dávať do kukanádob! Toto preto vyriešime výberom z dvoch alternatív. Buď to sa domácnosť uzavretím dohody o kompostovaní zaviazá, že kuchynský odpad bude kompostovať v kompostéri alebo požiada obec o zabezpečenie vývozu BRKO za poplatok 50€ ročne. Tento sa musí realizovať každý týždeň, teda 52 vývozov za rok. Náklad cca. 1€ za vývoz 1 nádoby bez ohľadu na jej veľkosť každý týždeň.

Pri platbe poplatku za odpad vám chcem preto požiadať aj o doručenie podpísanej dohody o kompostovaní. Keďže bolo povinnosťou obce zber BRKO zaviesť, urobili sme tak. Náklady sú ale veľmi vysoké. Najlacnejšou alternatívou je domáce kompostovanie – kompostér si buď to zabezpečíte sami, alebo si ho budete môcť za zvýhodnenú cenu zakúpiť na obci (cena sa bude odvíjať aj od výšky dotácie, ktorú sa nám na ich obstaranie podarí získať). Pre bytovky môže byť alternatívou komunitné kompostovanie. Pokiaľ by 100 percent domácností v obci kompostovalo (čo vie obec preukázať dohodami o kompostovaní), nebol by zber BRKO pre obec povinný. To by šetrilo náklady, ktoré by sme mohli premietnuť napríklad do nižšej ceny kompostérov. Zvozy v takej podobe, ako ich realizujeme dnes, budeme robiť len do konca februára 2022. Potom už len tým domácnostiam, ktoré si vývoz BRKO priplatia.

Mrzí ma, že v týchto ťažkých časoch prichádzame s takými nepopulárnymi a nepríjemnými správami. Žiaľ, nie je to našou vinou, ale zohľadnením zákonných povinností, ktoré boli na obce zo strany štátu prenesené s tým, že náklady s tým spojené si majú obce pýtať od občanov. Budeme sa snažiť udržať náklady na uzde a zabezpečiť čo najspravodlivejší systém zohľadnenia poplatkov podľa toho, koľko ktorá domácnosť odpadu vytvorí. Pre inšpiráciu ako znižovať odpad v kukanádobách, uverejňujeme aj informačné letáky ku kompostovaniu.

Mgr. Alexander Udvardy, starosta

KOMPOSTOVANIE

Kompostovanie je spôsob, ako si môžeme svojpomocne vyrobiť z biologického odpadu kvalitný kompost – organické hnojivo, ktoré je ideálne pre pestovanie rastlín. Pomocou neho vrátíme späť do pôdy živiny, ktoré sme z nej predtým pri pestovaní odobrali.

Kompostovisko by nemalo chýbať v žiadnej modernej domácnosti!



MINISTERSTVO
ŽIVOTNÉHO PROSTREDIA
SLOVENSKEJ REPUBLIKY

ČO SA DÁ KOMPOSTOVAŤ?

Kompostovať môžeme všetky biologické odpady, ktoré vznikajú v domácnosti, záhrade, na poli alebo pri chove hospodárskych zvierat. Ideálna je mnohoraká zmes najrozličnejších materiálov, ktorú musíme vhodne upraviť (podrvíť, posekať, zvlhčiť, atď.) a dobre premiešať.

Do kompostoviska nedávame žiadne nerozložiteľné odpady (sklo, kovy, plasty, chemické prostriedky, lieky, oleje, jedno-razové plienky), zvyšky varených jedál, mliečne výrobky, mäso, kosti a ryby (lákajú zvieratá, skoro podliehajú skazeniu a potom nepríjemne zapáchajú), popol z uhlia, zvyšky z lakovaného a natieraného dreva a drevotriesky, výkaly mäsožravých a chorých zvierat. Klíčivosť húževnatých burín a ich semien zničíme, ak ich necháme pred kompostovaním skvasiť v nádobe s vodou. V lete nám na to stačí cca 15 – 20 dní (kým sa neprestane v nádobe tvoriť pri miešaní pena).

AKO A KDE SI ZALOŽIŤ KOMPOSTOVISKO?

Pri umiestňovaní kompostoviska je vhodné dodržať niektoré zásady a odporúčania. Zabezpečíme:

- kontakt kompostovaného materiálu so zemou. Sprístupníme ho tak pôdnym organizmom (dážďovkám, roztočom, mikroorganizmom), ktoré ho rozkladajú;
- aby donášková vzdialenosť ku kompostovisku nebola veľmi veľká, a aby

Tabuľka: Príklady materiálov vhodných na kompostovanie

Dusíkaté materiály (mäkké, zelené a šťavnaté materiály)	Uhlíkaté materiály (tvrdé, hnedé a suché materiály)
Zvyšky z čistenia ovocia a zeleniny	Seno
Zvyšky rastlinných jedál	Kôstky, makovice
Tráva, zvädnuté kvety	Suché zvyšky z pestovania
Vypletá burina	Konáre, štiepka, hobliny, piliny
Hnoj a trus hospodárskych zvierat	Lístie (aj orechové), ihličie
Čaj, kávová usadenina	Kukuricné klasy a stonky
Znehodnotený potraviny	Papierové obrúsky a vreckovky
Zhnilé ovocie a zelenina	Škrupiny z vaječ a orechov
Zelené zvyšky z pestovania	Popol z dreva

okolo neho bol dostatočný priestor na manipuláciu s náradím;

- spevnený podklad pracovného miesta (nie kompostoviska), ktorý umožní pohodlný prístup aj pri dlhodobejšom daždi;
- aby kompostovisko nebolo vystavené priamemu slnku, silnému vetru (aby sa kompost nevysušoval) a ani dažďu (prílišné zamokrenie). Preto je vhodné, ak ho umiestnime do tieňa (pod strom, živý plot, atď.) a prikryjeme ho proti dažďu (geotextíliou, strieškou, atď.);
- aby neprekážal susedom.

SPÔSOBY KOMPOSTOVANIA

Najjednoduchším spôsobom je kompostovanie v hrobli (kope). Stačí, ak materiál upravíme, premiešame a uložíme do požadovaného tvaru. Tento spôsob sa používa hlavne tam, kde je dostatok priestoru a väčšie množstvo materiálu.

Druhým, estetickjším spôsobom je kompostovanie v zásobníkoch. Tie môžu byť z rôznych materiálov (drevo, plast, pletivo, kov, betón, kameň alebo ich kombinácie). Môžeme si ich kúpiť alebo svojpomocne vyrobiť napr. z odpadových materiálov (staré nepotrebné dosky, drevené a plastové palety, staré sudy, pletivo...).

PRAVIDLÁ KOMPOSTOVANIA

1. Kompostujeme iba upravený (posekaný, podrviený, nalámaný) materiál. Čím je menší, tým sa rýchlejšie rozloží.
 2. Nazbierané materiály neukladáme do kompostoviska vo vrstvách, ale ich navzájom zmiešavame. Platí, že mäkké, zelené a šťavnaté materiály (dusíkaté – pozri v tabuľke) musíme zmiešavať s tvrdými, hnedými a suchými materiálmi (uhlíkatými – pozri v tabuľke).
 3. Uhlíkaté materiály väčšinou vznikajú na záhrade v inom čase (od jesene do jari) ako dusíkaté materiály (od jari do jesene). Preto by sme si ich mali uskladniť a len postupne podľa potreby ich pridávať k vznikajúcim dusíkatým materiálom.
- Počas celého procesu kontrolujeme vlhkosť kompostu. Ak stlačíme dobre premiešaný materiál v dlani, nemala by nám spomedzi prstov vytekať voda

(max. 2-3 kvapky). Keď dlaň otvoríme, materiál by mal zostať stlačený (nemal by sa rozsypať). Podľa potreby kompost dovlhčíme alebo pridáme suchý savý materiál. Pri vlhčení je vhodné kompost aj prekopávať. Zabezpečíme tak prevlhčenie celého kompostu, nielen jeho vrchnej časti.

- Aby kompostovací proces prebiehal správne, musíme zabezpečiť dostatočné prevzdušnenie kompostovaného materiálu (kompostovací proces nesmie smrdieť). To dosiahneme vytvorením dostatočného množstva otvorov na zásobníku a minimálne 2 až 3x ročne prekopávaním (prehadzovaním) kompostu. Prekopávanie výrazne urýchľuje rozklad.
- Ak sme dobre založili kompostovaciu kopy, mala by nám pri dostatku materiálu (0,5 až 1 m) do 1-3 dní vystúpiť jej teplo-ta na 40 až 60°C. Táto teplota sa môže v komposte udržať niekoľko dní až týždňov. Vysoké teploty urýchľujú rozklad a pomáhajú ničiť klíčivosť semien a choroboplodné zárodky.
- Kompostovaný materiál môžeme premiešavať s malým množstvom zeminy (nie je to však nevyhnutné). Jej váhový podiel by nemal byť väčší ako 10%. Zemina obsahuje mikroorganizmy, ktoré napomáhajú rozkladným procesom; dokáže viazať vlhkosť a pomaly ju uvoľňovať do okolia; napomáha pri vzniku jemnej hrudkovitej štruktúry a výrazne dokáže viazať aj zápach.
- Po dodržaní vyššie popísaných pravidiel môžeme kompost vyrobiť už za 3 až 6 mesiacov. Ak ich nedodržíme, doba kompostovania sa môže predĺžiť na 1 až 2 roky.
- Pred použitím kompost preosejme a nespracované časti vložíme do novej kopy.

KEDY JE KOMPOST ZRELÝ?

Do nádobky s vlhkým kompostom vysejeme semienka žeruchy siatej. Ak nám počas týždňa väčšina semien vyklíči, znamená to, že kompost už neobsahuje nijaké látky škodlivé pre rastliny a môžeme ho už použiť v záhrade. Intenzívne zelené klíčne lístky svedčia o vyzretom komposte, zatiaľ čo žlté alebo hnedé lístky o surovom. Ak vyklíči len málo semien, musí sa kompost podrobiť ešte ďalšiemu rozkladu.

DÔLEŽITÉ UPOZORNENIE!

Zákon č. 79/2015 Z. z. o odpadoch zakazuje pod hrozbou vysokej pokuty biologický odpad z údržby verejnej a súkromnej zelene a záhrad (vrátane cintorínov):

- spaľovať,
- vyhadzovať na nelegálne (čierne) skládky,
- ukladať do zberových nádob na zmesový komunálny odpad a odvážať ich na skládky odpadov.



KOMUNITNÉ KOMPOSTOVANIE

Komunitné kompostovanie (KK) je kompostovanie, ktoré vykonáva skupina ľudí alebo domácností s cieľom spoločne kompostovať svoje vlastné biologické odpady.

Výsledkom kompostovania je kompost, ktorý je využívaný pre vlastnú potrebu komunity.



MINISTERSTVO
ŽIVOTNÉHO PROSTREDIA
SLOVENSKEJ REPUBLIKY

20

Je to výborný a jednoduchý spôsob, ako môžu aj obyvatelia, ktorí majú malé záhrady alebo žijú v bytových domoch kompostovať svoje biologické odpady a znížiť tak hmotnosť svojich odpadov na minimum. Navyše z odpadu si vyrobí kvalitné hnojivo, ktoré nájde využitie v každej domácnosti alebo v okolí bytového domu. Neváhajte a pridajte sa k tým, ktorým nie je ľahostajné životné prostredie.

PRE KOHO JE KOMUNITNÉ KOMPOSTOVANIE URČENÉ?

Táto forma kompostovania je obzvlášť vhodná v lokalitách, kde doteraz nie je zavedený systém triedeného zberu biologických odpadov a pre tých, ktorí si z akéhokoľvek dôvodu nemôžu kompostovať samostatne napr.:

- obyvatelia z komplexnej bytovej zástavby,
- záhradkári v záhradkárskejších osadách,
- záhradkári v komunitných záhradách,
- obyvatelia rodinných domov,
- školské a predškolské zariadenia,
- firmy,
- cintoríny,
- parky...



Priatel'ia
Zeme
SPZ

ZRIAĐOVANIE KOMUNITNÝCH KOMPOSTOVÍSK

Najprv si overme, či podmienky budovania a prevádzky komunitných kompostovísk nestanovuje miestne Všeobecne záväzné nariadenie o komunálnom odpade a drobnom stavebnom odpade (VZN) – ak áno, riadme sa ním. Komunitné kompostoviská väčšinou budujeme na priestranstvách, ktoré sú pre verejnosť voľne prístupné. Z dôvodu, aby sme predišli možným problémom v budúcnosti, je vhodné dodržať aspoň týchto 5 zásad (pokiaľ VZN nestanovuje inak):

1. získajme súhlas vlastníka pozemku, kde bude kompostovisko stáť,
2. získajme súhlas nadpolovičnej väčšiny domácností, ktorých sa zriadenie kompostoviska bezprostredne dotýka (väčšinou sú to domácnosti z bytového domu, kde budeme kompostovať),
3. kompostovisko umiestnime tak, aby:
 - netvorilo prekážku na pozemných komunikáciách
 - nebolo v bezprostrednej blízkosti detských ihrísk a športovísk
 - bolo mimo ochranných pásiem vodného zdroja
 - bolo mimo zaplavovaných a zamokrených pozemkov
4. kompostovisko zabezpečme primerane riziku pred hlodavcami, inými zvieratami, popr. vandalmi,
5. nájdime si medzi sebou človeka, ktorý bude za kompostovanie zodpovedný.

V ČOM MÔŽEME KOMPOSTOVAŤ?

V závislosti od finančných možností, množstva a druhov biologických odpadov, ktoré budeme kompostovať, ale aj umiestnenia komunitného kompostoviska si môžeme zvoliť, v čom budeme kompostovať (pokiaľ VZN nestanovuje špecifikáciu kompostoviska). Môže to byť systém podobný záhradnému kompostovaniu (po miernej úprave) alebo špeciálne vyvinutý zateplený komunitný kompostér. Pokiaľ vieme zabezpečiť uzamknutie priestoru (napr. uzamykateľný prístrešok), tak prichádza do úvahy aj rotačný zateplený alebo elektrický kompostér. V každom prípade treba dodržiavať základné pravidlá kompostovania.

ČO MÔŽEME KOMPOSTOVAŤ?

Akékoľvek surové rastlinné biologické odpady z domácnosti, záhrady a údržby verejnej a súkromnej zelene (napr. zvyšky z pestovania, čistenia a úpravy ovocia a zeleniny, tráva, lístie, drevný odpad).

ČO SA KOMPOSTOVAŤ NESMIE?

Živočíšne zvyšky ani jedlá z nich vyrobené (napr. mäso, kosti, ryby, mliečne výrobky, uhynuté zvieratá, chlieb a pekárenské výrobky, vajcové škrupiny); odpady z drobného chovu (výkaly, podstielka,

zvyšky potravy, srst' z vyčesávania, perie); farbené, lakované drevo a drevotrieska; hygienické potreby (vata, tampóny, jednorazové plienky, hygienické vložky).

TIPY PRE SPRÁVNE KOMPOSTOVANIE

1. Biologický odpad z domácnosti a záhrady nemiešajme s iným odpadom, ale zbierajme ho samostatne napr. do vedierka...
2. Z domácnosti ho vynášajme skôr, ako začne zapáchať.
3. Väčšie a hrubšie suroviny (napr. kôra, šupy z melóna) zmešujeme krájaním, lámaním, sekaním alebo drvením tak, aby mali max. veľkosť ako palec na ruke.
4. Suché, hnedé a drevnaté suroviny (štiepka, lístie, slama) si uskladníme vo vreciach vedľa kompostoviska.
5. Postupne miešajme mäkké, zelené a šťavnaté suroviny (tráva, ovocie a zelenina) so suchými, hnedými a drevnatými surovinami.
6. Zmes kompostovaných surovín potrebuje aj vodu. Mala by byť ako vyžmýkaná špongia - vlhká, ale po stlačení z nej nesmie vytekať voda (max. 3-5 kvapiek).
7. Prekopme kompost min. 2 až 3x ročne. Prevzdušníme ho a zároveň ho premiešame.
8. Pri troche snahy si kompost vyrobíme za pol roka až 1 rok.
9. Kompost je hneď farby, jemnej hrudkovitej štruktúry a vonia ako lesná zemina. Pred použitím môžeme kompost preosiať. Oddelíme tým hotový kompost od nerozložených zvyškov.
10. Nerozložené zvyšky môžeme vhodiť späť do kompostoviska, kde sa budú ďalej rozkladať.

VYUŽITIE KOMPOSTU

Výsledným produktom pri kompostovaní biologických odpadov je vždy kompost. Ten už nie je odpadom, ale organickým hnojivom, ktoré je ideálne pri pestovaní rastlín. Využitie nájdeme nielen v zeleninovej záhrade, ale aj pri výsadbe, úprave a údržbe zelene v okolí domov, v domácnostiach do kvetináčov, v krajnom prípade na vyrovnávanie okolitého terénu.

NA ZÁVER

Nechajte sa inšpirovať týmto letákom a nájdite všetky výhody, ktoré viete získať správnym kompostovaním biologického odpadu priamo pri zdroji jeho vzniku. Pripojte sa k stále narastajúcemu množstvu ľudí, ktorým nie je ľahostajné, čo sa deje v ich okolí a aktívne spolu priložme ruky, čas a um k úsiliu o lepšie a krajšie životné prostredie.

Do nového súťažného ročníka 2021/22 v rámci ObFZ Lučenec naša TJ Slovan Halič prihlásila tieto mužstvá: U09 (benjaminci), U11 (starší benjaminci), ďalej U15 žiaci, U19 dorast a prihlásili sme aj mužstvo mužov. V rámci TJ sme ako výbor mali pravidelné sedenia a to zvyčajne každý utorok, kde boli o. i. preberané jednotlivé zápasy z predchádzajúceho týždňa ako aj príprava na nový týždeň. Celkovo za rok 2021 (prvý polrok z dôvodu pandémie bolo 6 zasadnutí) a druhý polrok bolo 20 zasadnutí výboru TJ. Počas II. polroku sme urobili aj výročnú členskú schôdzu vo svojich TJ priestoroch, na ktorej sme vyhodnotili predchádzajúci športový rok fungovania našej TJ. Ďalej sme si stanovili nové ciele pre nasledujúci súťažný rok 2021/22. Hlavným cieľom, ktorý sme si dali je aby sa rozvinul hlavne v Haliči (sme stredisková obec, spádová obec pre školstvo) mládežnícky futbal, ako aj aby sme stabilizovali (dúfame, že sme zastavili úpadok futbalu u mužov) a začali napredovať u mužov. Je to ako sa povie ľudovo „beh na dlhú trať“, ale všetci čo sme sa na toto dali veríme, že v spolupráci s OcÚ v Haliči ako aj so ZŠ a MŠ H. Ponickéj sa nám to podarí.

Celkovo muži odohrali v 6. lige mužov ObFZ Lučenec z 15 účastníkov 14. zápasov na jeseň. Skončili sme na 11. mieste, keď 2 zápasy sme vyhrali, 7 zápasov skončilo remízou a 5 zápasov sme prehrali. Skóre je 20:29 a získali sme 13 bodov. Či je to málo alebo dosť necháme na posúdenie Váš všetkých čo im záleží na futba-

Športový rok jar súťažného ročníka 2021/22 nezačal pre nás moc dobre. Aj keď sme mali vynovené spoločenské priestory (o nich sme písali v správe za rok 2020) jar súťažného ročníka nezačala pre nás úspešne. Muži, ktorí mali odohrať na jar dva kolá dohrávky z jesene sa na zápasy nezišli a prehrali sme ich kontumačne 3:0. Ostatné mládežnícke mužstvá na jar z dôvodu pandémie súťaž nehrali.



le v Haliči. Určite výbor TJ ako aj tí čo sa okolo haličského futbalu točíme, nezostaneme spať a určite cez toto zimné obdobie urobíme všetko preto, aby sme aj naďalej napredovali. Máme rozjednaného trénera pre mužov, hľadáme vhodného útočníka. Osobné jednanie prebiehajú (veľa šancí potrebujeme, aby sme dali gól), ako aj hráča – pred stopéra (od leta 2022 veríme a máme na lane takéhoto hráča a dúfame, že to vyjde. Osobné jednanie prebiehajú). Verme a prajme si nech nám to vyjde. Konferencie ObFZ Lučenec sa za našu TJ zúčastnili L. Póni a Ing. J. Hikker, ktorí o nej potom zo záverov konferencie informovali výbor TJ Slovan Halič a dľa potreby prijali pre našu TJ patričné opatrenia.

Zimnú prípravu mužov chceme rozbehnúť už začiatkom januára 2022 (okolo 10. 1.) a veríme, že už s novým trénerom mužov. Dňa 16. júla 2022 t. j. v sobotu máme naplánovaný 11. ročník Memoriálu Jozefa Pocoka

Molnára a veríme, že všetky naše mužstvá U09, U11, U15, U19, muži a ak to vyjde tak aj starí páni Haliče si počas toho dňa schuti zahrajú. Samozrejme, že si spomenieme aj na ocenenie svojich hráčov, funkcionárov ako aj tých čo sa okolo Haličského futbalu točili. Zhruba týždeň na to t. j. 23. 7. (sobota) alebo 24. júla 2022 (nedeľa) ešte pred začiatkom nového ročníka 2022/23 sme naplánovali VČS, kde chceme si stanoviť nové ciele tohto klubu. Zároveň podľa toho ako sa spoločne rozhodne či pôjdeme cestou touto, a to, že zostaneme fungovať ako OZ (výbor sa zostabilizuje a posilní, atď.) alebo sa bude hľadať cesta riešenia obecného klubu. Doporučujeme fungovať ako TJ OZ Slovan Halič do roku 2024 kedy bude 105. výročie vzniku Haličského futbalu. Ďalej sme na poslednom sedení výboru TJ dňa 16. 11. 2021 dúfame, že naši spoločnú reč aj s pánom starostom obce Halič, kde sme mu najprv predložili návrh rozpočtu na financie pre rok 2022 a sme ho aj

patrične zdôvodňovali jeho navýšenie. Ďalej veríme, že spoločnými silami postupne podľa možností (samozrejme sú najpotrebnejšie financie) ideme do rekonštrukcie objektov našej administratívnej budovy TJ. Získajú sa hlavne nové priestory pre fungovanie klubu, ako aj sa vytvoria minimálne tri nové šatne pre naše mládežnícke mužstvá. Podotýkame, že k tejto rekonštrukcii je veľmi potrebné ísť nakoľko budova už začala v určitých častiach chátrať ako aj jej priestory začali byť v zmysle noriem už čiastočne nevyhovujúce k dnešným podmienkam. A ak sa počíta v budúcnosti, že naše či už mládežnícke mužstvá ako aj muži budú pomýšľať na vyššie súťaže, tak v dvoch šatniach (čo zatiaľ máme + bunka dorastu) sa takto fungovať nedá. Ba ani vyššie futbalové orgány by nás do vyššej súťaže z tohto dôvodu možno nepustili.

Sme presvedčení, že spoločnými silami všetkých tých zainteresovaných čo im na haličskom futbale záleží - nájdeme spoločnú a progresívnu reč a zapchajú tak našim neprajníkom (a bohužiaľ asi je ich dosť) ústa. Výbor TJ ako aj OcÚ chceme vytvoriť pre našich fanúšikov také kultúrne prostredie aby aj rodičia s malými deťmi sa mohli v domácom prostredí zápasov zúčastňovať a aby sa tu cítili príjemne, bez počúvania vulgarizmov a hlavne aby už zažili aj víťazstvá domáceho celku. Športu zdar a haličskému futbalu zvlášť.

Výbor TJ Slovan Halič

Ako sa darilo naším najmenším futbalistom



Prípravka U9

Prípravka U9 sa od leta v tejto sezóne po druhýkrát prihlásila do súťaže OBFZ Lc Lučenec, kde jej spoločnými súpermi boli deti do 9 rokov z Mýtnej, Brezničky a Divína. Na deťoch bolo vidieť, že väčšina sa futbalu venuje už dlhšie a majú aj zápasové skúsenosti, čo sa odzrkadlilo v porovnaní s minulou sezónou pozitívne aj na výsledkoch a najmä na hre. Minulý rok sa nám z piatich zápasov podarilo vyhrať len jedenkrát, v tejto sezóne už výhier bolo viac. Hrало sa dvojkolovo, takže sme celkovo odohrali šesť zápasov nasledovne: FC Slovan Divín – TJ Slovan Halič 7:5, TJ Slovan Halič – Tatran Breznička 4:2, TJ Družstevník Mýtňa – TJ Slovan Halič 7:4. Nasledovala odvetná časť, v ktorej sme nenašli premožiteľa a dosiah-

li sme nasledovné výsledky: TJ Slovan Halič – FC Slovan Divín 5:2, Tatran Breznička – TJ Slovan Halič 2:20, TJ Slovan Halič – TJ Družstevník Mýtňa 7:4. V jesennej časti sme teda odohrali celkovo 6 zápasov, z toho sme sa štyrikrát tešili z výhry, dvakrát sme prehrali a celkovo sme dosiahli skóre skóre 45:24. Pri pohľade na tabuľku sme s 12 timi bodmi obsadili na jeseň pekné druhé miesto s rovnakým počtom bodov ako prvá Mýtňa. Prípravku U9 reprezentovali: Michal Štulrajter, Vladimír Feder, Timotej Balag, Damián Fízel, Simon Gonda, Félix Kokavec, Filip Spodniak, Patrik Berky, Peter Fajčík, Róbert Pavlík, Marek Babic, Richard Lukáč, Andrej Uhrin, Vivien Nátonová, Daniel Žigo, Martin Neupauer, Matej Môcik. Hlavným trénerom je Kristián Fajčík, asistent Marcel Lukáč.

Prípravka U11

Pre veľký záujem detí o futbal sme sa v tejto sezóne rozhodli po prvýkrát prihlásiť aj do súťaže vekovej kategórie do 11 rokov. Bolo to hlavne z dôvodu, že celkovo nám chodí na spojené tréningy prípravky do 30 detí a zápasy sa hrajú systémom 5 hráčov + 1 brankár a pri prihlásení len do jednej súťaže by si zahrali veľmi málo. Túto súťaž hrávajú mužstvá z okolitých dedín a miest už dlhodobo preto sme išli do súťaže trochu s obavami, čo sa výsledkov týka, aby prípadné vysoké prehry deti neznechutili. Naše obavy sa nenaplnili a po celú sezónu sme dokázali odohrať vyrovnané zápasy až na zápas proti lídrovi z Poltára, ktorému sme podľahli 9-2. Celkovo sme odohrali 5 zápasov, z toho dva víťazne a trikrát s prehrou nasledovne: ŠK Slovan Vidiná – TJ Slovan Halič 4:10, TJ Slovan Halič – Družstevník Mýtňa 4:5, TJ Slovan Halič – FTC Fiľakovo 4:7, TJ Slovan Halič – TJ Slovan Tomášovce 3:0, TJ Sklotatran Poltár – TJ Slovan Halič – 9:2. Spomedzi 10 mužstiev sme po neúplnej jesennej časti na peknom šiestom mieste. Prípravku U11 reprezentovali: Patrik Berky, Róbert Pavlík,

Marek Babic, Richard Lukáč, Daniel Žigo, Matúš Hronec, Vladimír Berky, Samuel Válek, Sebastián Oláh, Alex Novohradský, Alex Daniel Mrtvik, Lukáš Lengyel, Jakub Budáč, Matej Kapráľ, Lenka Fajčíková, Hanka Udvardyová. Hlavným trénerom je Marcel Lukáč a asistentom Kristián Fajčík.

Žiaci U15

V minuloročnej úspešnej ale zároveň aj smutnej sezóne, v ktorej sme siahali na najvyššie méty, kedy sme po jesennej časti boli na čele tabuľky, nám radosť pokazila pandemická situácia a sezóna sa nedohrala. Mrzelo nás to hlavne kvôli chlapcom, nakoľko v kolektíve bol veľký potenciál, pripravené bolo aj zimné sústredenie. Verili sme si a chceli sme hrať na jar o čelo tabuľky. Žiaľ jarná časť sa už neodohrala a s tréningom sa začalo až v lete. Mužstvo nám opustila dlhoročná opora v bráne Šimon Hikker a tak isto talentovaný Janko Radič. Od leta sa k nám pripojil nový hlavný tréner Alex Kička. Ku káдру sa postupne pripojilo 6 nových mladých hráčov, cieľom bolo aby si každý zahral a získaval zápasové skúsenosti. Do no-



vej sezóny 2021-2022 bolo najväčším problémom nájst brankársku náhradu za Šimona Hikkera, čo sa nám po niekoľkých nevyrovnaných úvodných zápasoch sčasti podarilo a v bráne nám začal stabilne chytávať Jakub Janický, ktorý sa však v dobrom svetle ukazuje aj ako hráč, čas ukáže. Celkovo sme odohrali 9 zápasov z toho 3krát víťazne, 1 krát remíza a 5krát prehra. Začali sme prehrou s Málincom 2:8, nasledovala nešťastná prehra v Kokave 3:2, potom vysoká prehra doma s Lovinobaňou 14:0. V štvrtom kole sme sa konečne tešili z výhry proti Divínu 5:0, v ďalšom kole sme porazili Vidinú 8:1. Potom sme odohrali vyrovnaný zápas s vtedajším lídrom súťaže Cinobaňou a podľahli sme 5:3, nasledovala výhra v Starej Haliči 5:3. V predposlednom kole sme odohrali veľmi dobrý zápas proti lídrovi z Biskupíc a uhrali sme remízu 3:3. Posledný zápas v Buzitke nám nevyšiel a prehrali sme 2:1. Po jesennej časti sme tak obsadili 7 miesto z 10 mužstiev.

Halič U15 reprezentovali: Jakub Budáč, Pavel Môcik, Adrián Kanát, Richard Snopko, Oliver Neupauer, Jakub Janický, Matúš Molnár, Jakub Zdechovan, Samuel Kováč, Emanuel Rychvalský, Matej Budáč, Ivan Rúžička, Ale-

Dorast TJ Slovan Halič

Dorast začal trénovať na začiatku mája 2021, ako nám to dovolila situácia spojená z opatreniami. Novým trénerom mužstva sa stal Peter Dudáš, vedúcim mužstva Tomáš Kurčík a zdravotníkom Peter Pročko. Tréninky prebiehali 3x týždenne (utorok, štvrtok a sobota). Na začiatku sme sa sústredili na sceľovanie kádra a oslovovanie nových potenciálnych hráčov. Tréninky boli zamerané kondične, lebo celú zimu chlapci netrénovali pre opatreniam s pandémiou a bolo treba sa dostať aspoň na nejakú úroveň, ktorá nám dovoľovala prejsť na prácu s loptou, zlepšovať obratnosť a rýchlosť. Snažili sme sa chlapcom vštepiť, aby zodpovedne pristupovali k tréningovému procesu. To sa nám podarilo aspoň s určitými hráčmi, ktorí poctivo trénovali počas roku 2021. Celkovo za rok 2021 bolo 84 tréningov. Dali sme si aj cieľ a to pripraviť sa v tomto ročníku 2021/2022 čo najlepšie, aby

sa nám podarilo postúpiť do 5. ligy. Počas júla sme potom odohrali aj dva prípravné zápasy a to s našimi mužmi, s ktorými sme prehrali 8:2 a následne s dorastom U17 Novohrad LC (2. liga), kde sme prehrali 7:0.

Súťaž sa začala 4.9.2021 a to domácim zápasom s Tomášovcami, ktorý sme vyhrali 1:0. Ďalšie zápasy: Halič – Kokava 1:1, Vidiná – Halič 2:3, Tomášovce – Halič 2:7, Kokava – Halič 4:2, Halič – Vidiná 5:1. Na jeseň 2021 sme skončili na 2. mieste za Kokavou, ktorej vyšiel veľmi dobre domáci zápas a my sme nenaplnili naše očakávania, pretože sme chceli skončiť na 1. mieste. Chlapci, ktorí reprezentovali našu obec Halič: Šimon Hikker, Ján Melich, Tomáš Spodniak, Ján Radič, Erik Hárník, Dávid Váradi, Patrik Kuchár, Martin Kováč, Miroslav Holas, Patrik Kováč, Filip Szabó, Tomáš Čimpoješ a Peter Oláh. So žiakov sa zapojili aj Matej Budáč, Edu-

ard Šuták, Sebastian Nuota a Ján Kováč.

Naša práca na jeseň aj naďalej pokračovala a po skončení zápasov sme trénovali 3x týždenne až do 23. novembra. Môžeme skonštatovať, že chlapci, ktorí brali prístup k tréningom zodpovedne sa skoro všetci posunuli o krok dopredu a to je veľmi pozitívne do budúcnosti pre náš futbalový klub.

Nakoniec sa chcem poďakovať trénerovi Petrovi Dudášovi, ktorý bol vždy poctivo pripravený a dokázal chlapcov prilákať na tréningy a zápasy. Ďalej vďaka patrí aj Petrovi Pročkovi, ktorý si svedomito plnil úlohu zdravotníka. V neposlednom rade patrí vďaka aj chlapcom, ktorí zodpovedne pristúpili k tréningovému procesu a veríme, že sa nám v roku 2022 podarí naďalej spoločne napredovať a nakoniec postúpiť do 5. ligy.

***Tomáš Kurčík,**
vedúci mužstva dorast*

xander Tatár, Eduard Šuták, Timotej Čánik, Sebastián Nuota, Ján Kováč. Ku koncu začal trénovať aj Samko Martinka. Hlavným trénerom bol Alex Kička, asistentami Marcel Lukáč, Kristián Fajčík, ktorí vypomáhali v zápasoch

v čase neprítomnosti Alexa, ktorému sa pre pracovné povinnosti nie vždy dalo zápasy absolvovať s mužstvom.

Vpriebehu pár rokov sa naša futbalová rodina náramne rozrástla, nesmierne nás teší záujem detí o šport v tejto dnešnej dobe, ktorá ponúka toľko možností. Deťom ďakujeme za ich snahu, vytrvalosť a záujem, rodičom za prejavenu dôveru a pomoc, či už s odvozom detí na zápasy, občerstvením. V neposlednom rade patrí

vďaka sponzorom, obci Halič na čele so starostom obce, ktorý nám aktívne vypomáha či už s odvozom, občerstvením, aktívne sa zaujíma o našu činnosť. Vďaka patrí fanúšikom a pracovníkom obce, ktorí zabezpečujú servis okolo prania, upratovania, údržby areálu. Všetkým prajeme príjemné prežitie sviatkov a želáme hlavne veľa veľa zdravia.

***Marcel Lukáč,**
Kristián Fajčík,
Alex Kička.*



Mať alebo byť?

Všetko už bolo povedané a aj napísané. Podstatné pre život každého človeka, kto miluje dobro, povedal už Ježiš svojím životom. Čo sa ešte dá povedať a čo môže dodať Súkenník, teda ľudia vnímajúci len ľudský obzor?

Hoci dnes majú ľudia veľký pretlak myšlienok k rozhovoru, je málo tých, ktorí chcú počúvať. Počúvať iných a uveriť niečomu, čo nie je ich názorom. Dnes žijeme v levelovej spoločnosti, kde ľudia ktorým sa podarilo zbohatnúť alebo sú úspešní, postúpili do vyššieho levelu a už nemajú záujem baviť sa s ľuďmi, ktorí ostali v nižšom. Hoci boli v minulosti aj dobrými kamarátmi a skladali sa na sparty v tvrdom alebo sa chodili spoločne hlásiť na tehly v tzv. ľudovom poradovníku. A tí z nižšieho levelu často trpia závisťou, až nenávisťou, k úspešnejším.

Dnes som stretol dobrého človeka, je radostné konštatovanie ľudí s vnímavým srdcom. Blížia sa sviatky radosti, ktoré opakovane prinášajú nádej. Nádej vždy, aj do dnešnej neistej budúcnosti.

Nádej. Ale na čo? Nádej na prežitky dobra a lásky ako večnej túžby ľudstva. Áno, ak stretne dobrého a láskavého človeka, tak sme stretli šťastie. Pánbožko je láska a večná pravda, hovorí nám naša viera, potvrdená skúsenosťami úprimne veriacich.

Čo ak sa naozaj Ježiško narodil na svet, aby nám priniesol zvesť, že On je Dobro, Láska a Pravda sveta a tieto vlastnosti sú jeho údy v každej podobe. Skryté aj v ľuďoch, v ich ľudskej láske.

Potom ak stretne dobrého a láskavého človeka, tak sme stretli človeka s Pánbožkom v srdci. Skúsme tejto pravde uveriť ako večnej pravde. Potom stretnúť dobrého človeka je boží dar.

Ako však spoznať takéhoto človeka?

Nenadáva a často sa usmieva, má pokoru a je slušný. To sú jeho vonkajšie znaky. A vnútrošok? Odhalí len vnímaný a múdry človek.

Niekoľko myšlienok optimistu do budúcnosti.

Lebo v súčasnosti sme republika plná monológistov, kde ich prvou hodnotou sa stala chamtivosť a zlodejstvo a kde najväčší zloději kričia chyťte zlodějov a ešte žiadajú, podporte nás v predčasných voľbách, aby sme ďalej mohli vo vašom mene kradnúť.

Áno, sme v pasci nových mýtov.

Ale optimizmus spočíva v tom, že monológy sa postupne zmenia na dialógy a pasca sa raz roztvorí a nové mýty prehlúši nová, lepšia realita...

Lebo nič nie je absolútne, všetko je relatívne a dočasné. Večný je len ľudský záujem o nové poznanie obrodzujúcej krásy a túžba po láske. Za každou vlnou zla, v každej spoločnosti, je znovu aj vlna dobra.

Takto chápujúci opisujú kolobehy dejín a treba len vydržať a dodať, že hlúposti sa treba brániť, aj keď sa nad ňou nedá nikdy zvíťaziť, ale aspoň nech sa necíti slobodná. Lebo demokracia aj hlúposti dáva slobodu.

Ale ľudstvo vraj nič lepšie ako demokraciu nevymyslelo. Kolkí z nás však vedia, čo je demokracia.

A čo na dnešok alotrísti?

Hlas partizána: V povstaní som bojoval ako komunista proti fašistom, a dnes sa komunisti spájajú s fašistami.

Hlas vizionára z Ústavu pamäti národa: Viete kde smer-uje „trieda“ oklamaná pravičiarimi a západniarmi? Anonymné davy „našich“ „spravodlivo rozhorčených“ chcú, aby ľud smer-oval ako kedysi „Gottwaldovi hoši“ plazivou cestou s hlas-om „odchovanca tradície SNP“ k novoboľševizácii, v záujme ľudu a pracujúcej triedy. Alebo! Svojej záchrany?

Hlas múdreho v konaní: Keď je vonku sneh a zima, kto sa neoblečie teplo, je hlúpy. Keď vonku šarapatí mor a vedci vyvinú vakcínu, kto sa proti nemu nechce zaštepovať, tak je múdry.

Hlas Mekyho: Sprostosť svoj názor považuje za najväčšiu múdrosť.

Hlas antivaxerky: Aj keby som mala zomrieť, ja sa nedám zaočkovať! Prečo? Lebo môj syn povedal, že očkovanie je hlúposť.

Hlas veriaceho: Aj hlúposť je dar boží.

Hlas historika: Ľudská hlúposť zabíja ľudom premnožiť sa.

Na úvodnú otázku „mať alebo byť?“ nech si dá každý odpoveď v rozsahu svojho chcenia, mať veľa, alebo byť dobrý človek. Čo je zmyslom môjho života. Mať, alebo byť?

Je krásne **mať** v sebe pocit bohatstva a **býť** dobrý človek.

Jozef Rekšák

